

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΙΔΙΑ:

ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ

ΔΙΑ ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑΙ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΤΙ ΔΙΕΞΑΧΘΕΝΤΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

1901—1906

ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΥΠΟ

ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΜΟΣΧΑΚΗ

Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Ἑθνικῇ Πανεπιστημίῳ

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ Κ. ΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

"ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ",

1900

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΙΔΙΑ.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ

ΔΙΑ ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΤΙ ΔΙΕΞΑΧΘΕΝΤΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ

ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΥΠΟ

ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΜΟΣΧΑΚΗ

Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1900

Ἀριθ. Πρωτ. 11.224
Διεκ. 6.608

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Ἰγν. Μουσχάκην

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸν νόμον ΒΤΤ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895 τὸ σχετικὸν Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1895 τὴν προκήρυξιν περὶ διαγωνισμοῦ διδασκτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν σύγγραμμα ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδασκτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν κοινῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, δημοσίων δημοσυνηγέρτων καὶ ιδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δὲ ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου καὶ τοῦ Β. Διατάγματος ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ἐ. Ἀθήναι τῆς 30 Αὐγούστου 1896.

Ὁ Υπουργὸς
Δ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΣΤΕΦ. Μ. ΠΑΡΙΣΗΣ.

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ.—ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

Ἄγία Γραφή εἶνε ἡ συλλογὴ τῶν ἱερῶν ἐκείνων βιβλίων, τὰ ὁποῖα περιέχουσι τὴν περὶ Θεοῦ διδασκαλίαν τοῦ Μωϋσέως, τῶν προφητῶν, καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ.

Αἱ ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ περιεχόμεναι θρησκευτικαὶ ἰδέαι εἶνε τοσοῦτον ἔξοχοι καὶ τέλειαι, ὥστε δικαίως παραδεχόμεθα ὅτι οἱ ἱεροὶ ἄνδρες οἱ γράψαντες τὰς ἰδέας ταύτας ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐφωτίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπορρέει πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον. Διὰ τοῦτο καὶ ἁγία ὀνομάζεται ἡ Γραφή, καὶ μεγίστην παρέχει τὴν ὠφέλειαν καὶ ὑπερτέρα ἀποδεικνύεται παντὸς ἄλλου θρησκευτικοῦ βιβλίου, διότι ἐν αὐτῇ εἶνε ἐναποτεθειμέναι αἱ ὕψισται καὶ καθαρώταται θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ ἰδέαι, ἐν αὐτῇ ἔχομεν τὴν ἀληθῆ καὶ τελείαν θρησκείαν, δηλαδὴ τὴν χριστιανικὴν.

Ἡ Ἄγία Γραφή διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν Παλαιάν καὶ Καινὴν Διαθήκην, καὶ ἡ μὲν Παλαιὰ περιέχει πᾶν ὅ,τι ὁ Θεὸς ἐφάνέρωσεν εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἡ δὲ Καινὴ πᾶν ὅ,τι ὁ Θεὸς ἐφάνέρωσεν εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ. Διαθήκη δὲ σημαίνει τὴν μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων συμφωνίαν, καθ' ἣν ὁ μὲν Θεὸς ἐπ-

αγγέλλεται προστασίαν εἰς τοὺς φυλάττοντας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι ὑποχρεοῦνται νὰ τηρῶσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Διαθήκη ἄρα σημαίνει ἐν γένει θρησκείαν. Διὰ τοῦτο Παλαιὰ μὲν Διαθήκη ὀνομάζεται ἡ μωσαϊκὴ ἢ ἰουδαϊκὴ θρησκεία, Καινὴ δὲ Διαθήκη ὀνομάζεται ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, διότι ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ συνεπλήρωσε καὶ ἐτελειοποίησε τὴν ἰουδαϊκὴν θρησκείαν.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ὀνομάζεται καὶ Εὐαγγέλιον, διότι περιέχει τὴν ἀγαθὴν καὶ χαρμῶσαν ἀγγελίαν, ὅτι ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, ἦτοι ὁ Χριστός, ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔσωσε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς πλάνης τῆς εἰδωλολατρίας καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἅτινα ἐγράφησαν ἐν γλώσσῃ ἑλληνικῇ, εἶνε τὰ ἐπόμενα ⁽¹⁾. α') Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, ἦτοι τὸ κατὰ Ματθαῖον, τὸ κατὰ Μάρκον, τὸ κατὰ Λουκᾶν καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην, ἅτινα περιέχουσι τὸν βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν Εὐαγγελιστῶν δὲ ὁ μὲν Ματθαῖος καὶ ὁ Ἰωάννης ὑπῆρξαν αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι μάρτυρες τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων τοῦ Σωτῆρος, ὁ δὲ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς ἐγίνωσκον κάλλιστα τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸν βίον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, διότι ὁ μὲν Μάρκος ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου, ὁ δὲ Λουκᾶς μαθητὴς τοῦ Παύλου. β') Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, τὰς οποίας συνέγραψεν ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, καὶ αἱ ὁποῖαι ἐξιστοροῦσι τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀποστόλων ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἰδίως δὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰωάννου, τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Παύλου. γ') Αἱ δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου, ἦτοι ἡ πρὸς Ῥωμαίους, αἱ δύο πρὸς Κορινθίους, ἡ πρὸς Γαλάτας, ἡ πρὸς Ἐφεσίους, ἡ πρὸς Φιλιππίους. ἡ πρὸς Κολοσσαεῖς, αἱ

(1) Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶνε περιττὸν νὰ ποιήσωμεν ἐνταῦθα λόγον ἰδιαιτέρον. Παρατηροῦμεν μόνον ὅτι ἐγράφησαν ἑβραϊστὶ, μεταφράσθησαν δὲ ἑλληνιστὶ τῷ 290 π.Χ. καὶ ὅτι ἡ μετάφρασις αὕτη, ἣτις καλεῖται μετάφρασις τῶν ἑβδομήκοντα, εἶνε ἐν χρήσει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ.

2 πρὸς Θεσσαλονικεῖς, αἱ 2 πρὸς Τιμόθεον, ἡ πρὸς Τίτον, ἡ πρὸς Φιλήμονα καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους. Τὰς ἐπιστολάς δὲ ταύτας ἐγράψεν ὁ Παῦλος ἢ διὰ νὰ λύσῃ διάφορα ζητήματα, ἅτινα προσέβαλλον εἰς αὐτὸν αἱ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθεῖσαι ἐκκλησίαι, ἢ διὰ νὰ ἐλέγξῃ διαφόρους ἐτεροδιδασκαλίας καὶ σπηλιτεύσῃ παρεκτροπὰς ἠθικάς, ἢ διὰ νὰ συστήσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ζωῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. δ') Ἑπτὰ ἄλλαι ἐπιστολαί, αἵτινες ὀνομάζονται καθολικαί, διότι δὲν ἐγράφησαν πρὸς ὁρισμένας ἐκκλησίας ἢ πρόσωπα, ἀλλὰ πρὸς πάντας τοὺς χριστιανούς· εἶνε δὲ ἡ τοῦ Ἰακώβου, αἱ δύο τοῦ Πέτρου, αἱ 3 τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἡ τοῦ Ἰούδα. Διὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἐσχόπουν οἱ Ἀπόστολοι ν' ἀναιρέσωσι τὰς τότε ἀναφαινομένας αἰρετικὰς διδασκαλίας καὶ νὰ συστήσωσι εἰς τοὺς χριστιανούς ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων δὲν ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν. Ἐν τέλει δὲ ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, τὸ μόνον προφητικὸν βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, διὰ τοῦ ὁποῦ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης προλέγει ὡς βέβαιον τὸν θρίαμβον τοῦ χριστιανισμοῦ, ἵνα ἐνισχύσῃ τοὺς χριστιανούς, οἵτινες τότε καταδιωκόμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν εἶχον ἀνάγκην ἐνισχύσεως. Πλὴν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου πάντα τὰ λοιπὰ βιβλία τῆς Καινῆς διαθήκης, διηρημένα εἰς περικοπὰς, ἀναγινώσκονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δι' ὅλου τοῦ ἔτους. Ἀναγινώσκονται δὲ κατὰ τὴν ἐξῆς σειρὰν: Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀπὸ τῆς δευτέρας τοῦ ἁγίου Πνεύματος μέχρι τῆς ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ, τὸ κατὰ Λουκᾶ ἀπὸ τῆς δευτέρας Κυριακῆς μετὰ τὴν ὑψώσιν τοῦ σταυροῦ μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου, καὶ τὸ κατὰ Μάρκον, πλὴν διαλειμμάτων τινῶν, ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου μέχρι τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου. Ταυτοχρόνως ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς ἀναγινώσκονται αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ἐφεξῆς δὲ κατὰ συνέχειαν αἱ δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου καὶ αἱ ἑπτὰ καθολικαί.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῶν περικοπῶν τῶν Εὐαγ-

γελίων, ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ εἰπώμεν λεπτομερέστερά τινα περὶ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν, παραπέμποντες τὸν βουλόμενον νὰ ἴδῃ πλείοτερα περὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῶν βιβλίων αὐτῆς εἰς τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἐκδιδομένην Ἑρμηνείαν περικοπῶν ἐκ τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν Πράξεων καὶ ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος.

Ὁ Ματθαῖος, ὅστις, πρὶν ἢ κληθῇ Ἀπόστολος, ἐκαλεῖτο Λευῖς, ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, εἰς τῶν 12 Ἀποστόλων, γαλιλαῖος τὸ γένος καὶ τελώνης τὸ ἐπάγγελμα (Μαρκ. 6' 14 Ματθ. 1' 3. 6' 9). Κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ἐκήρυξε τὸ πρῶτον τὸ Εὐαγγέλιον πρὸς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ Ἰουδαίους· εἴτα δὲ ἀπῆλθεν ἵνα κηρύξῃ αὐτὸ καὶ εἰς τὰ ἔθνη. Ἀναχωρῶν δὲ ἐξ Ἰουδαίας ἀφῆκε γραπτὸν τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ, ὅπερ προφορικῶς εἶχε διδάξει. Λέγεται ὅτι ὁ Ματθαῖος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Αἰθίοπας, τοὺς Σύρους, τοὺς Πάρθους καὶ τοὺς Μήδους, καὶ ὅτι ἐν Αἰθιοπία κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον. Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον συνεγράφη περὶ τὸ 64 μ. Χ. Συνέγραψε δὲ ὁ Ματθαῖος τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἑβραϊστὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἑβραϊκὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου ἀπωλέσθη κατὰ τὴν δ' ἐκαστονταετηρίδα, διεσώθη δὲ μόνον τὸ ἑλληνικόν, τὸ ὁποῖον πιθανῶς ἔγραψεν ἑλληνιστὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὅτε ἐκήρυττεν εἰς τὰ ἔθνη.

Γράφων δὲ ὁ Ματθαῖος τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ σκοποὺν ἔχει ν' ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς, οἵτινες ἠρνοῦντο τὸν Μεσσίαν, ὅτι ἐν τῷ Ἰησοῦ ἐπεφάνη τῷ ὄντι ὁ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ἐπηγγελμένος Μεσσίας ἢ Χριστός.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος.

Ὁ Μάρκος, ὅστις, πρὶν ἢ γένῃ χριστιανός, ἐκαλεῖτο Ἰωάννης

(Πράξ. ιγ', 13), ἦτο υἱὸς τῆς Μαρίας, ἐπισήμου γυναικὸς χριστιανῆς, ἐν Ἱεροσολύμοις κατοικοῦσης, εἰς τῆς ὁποίας τὴν οἰκίαν πολλάκις συνήρχοντο ἱκανοὶ χριστιανοὶ καὶ προσήχοντο. Ὁ Μάρκος ἦτο πνευματικὸς υἱὸς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου (Α' Πέτρ. ε' 13), ἐγένετο δηλαδὴ χριστιανὸς διὰ τοῦ Πέτρου. Πρῶτον συνώδευσε τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν ὡς βοηθὸς κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν ἀποστολικὴν πορείαν μέχρι τῆς Πέργης τῆς Παμφυλίας, ἔνθα ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπομὲνῃ τὰς κακουχίας τῆς ὁδοπορίας (Πράξ. ιγ'. 5, ιε' 38). Διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησεν ὁ Παῦλος κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἀποστολικὴν πορείαν νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Μάρκον, ὅστις ἐπορεύθη μετὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Βαρνάβαν εἰς Κύπρον (Πράξ. ιε' 36, κ. ἐφ.). Μετὰ ταῦτα μνημονεύεται ὁ Μάρκος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου ὡς συνεργὸς αὐτοῦ (Κολ. δ' 10 κ. ἐφ.), διέτριβε δὲ παρὰ τῷ Παύλῳ κατὰ τὴν πρώτην ἐν Ρώμῃ φυλάκισιν αὐτοῦ (Κολ. δ' 10 Φιλήμ. 24). Κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ Παύλου φυλάκισιν ὁ Μάρκος διέτριβεν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ (Β' Τιμ. δ' 11) καὶ ὁ Παῦλος ἔγραψε πρὸς τὸν Τιμόθεον, ἵνα φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Μάρκον. Ὁ Μάρκος ἵσταται εἰς πολὺ στενοτέραν σχέσιν πρὸς τὸν Πέτρον ἢ πρὸς τὸν Παῦλον (Α' Πέτρ. ε', 13). Ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς καλοῦσι τὸν Μάρκον ἑρμηνευτὴν τοῦ Πέτρου, παραδέχονται δηλαδὴ ὅτι ἔγραψεν ὁ Μάρκος τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ κατ' εἰσήγησιν τοῦ Πέτρου. Διὸ καὶ Εὐαγγέλιον τοῦ Πέτρου καλεῖται τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου.

Λέγεται ὅτι ὁ Μάρκος ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, ὅτι συνέστησεν ἐκκλησίαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ πρῶτος αὐτῆς ἐπίσκοπος ἐγένετο, καὶ ὅτι ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ὁ Μάρκος συνέγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ πιθανῶς περὶ τὸ 67 μ. Χ. Ὡς τύπον δὲ τῆς συγγραφῆς ἀναφέρουσιν οἱ Πατέρες τὴν Ρώμην.

Ἐγραψε δὲ ὁ Μάρκος τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ χάριν τῶν ἐξ ἐθνῶν χριστιανῶν, ἵνα στερεώσῃ παρ' αὐτοῖς τὴν πίστιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς

Ὁ Λουκᾶς κατήγετο πιθανῶς ἐκ τῆς ἐν Συρίᾳ Ἀντιοχείας, ἥτο δ' Ἕλλην τὸ γένος καὶ ἰατρός τὸ ἐπάγγελμα, κατὰ τινα δὲ μεταγενεστέραν παράδοσιν ἀβεβαίαν ὑπῆρξε καὶ ζωγράφος. Περὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιτροφῆς αὐτοῦ οὐδὲν γινώσκουμεν· ὡς πιθανὸν δὲ θεωρεῖται ὅτι ἐκατηχῆθη εἰς τὸν χριστιανισμὸν ὑπὸ τοῦ Παύλου, τοῦ ὁποῦ ἀκόλουθος καὶ συνεργὸς ἐγένετο ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸν Παῦλον ἠκολούθησε τὸ πρῶτον ὁ Λουκᾶς κατὰ τὴν β' αὐτοῦ ἀποστολικὴν πορείαν, προσκολληθεὶς αὐτῷ ἀπὸ τῆς Τρωάδος (Πράξ. κδ' 23. Κολ. δ' 14. Φιλῆμ. 24. Πράξ. η' 1—28. Β' Τιμ. δ' 11). Περὶ δὲ τοῦ λοιποῦ αὐτοῦ βίου οὐδὲν ἀκριβὲς καὶ βέβαιον γινώσκουμεν. Λέγεται ὅτι ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Δαλματία, Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Μακεδονίᾳ, Αἰγύπτῳ· ὅτι ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον καὶ ὅτι τὸ λείψανον αὐτοῦ μετεκόμισεν ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἐκ τῶν Θηβῶν τῆς Βοιωτίας εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐν Θήβαις δεικνύεται καὶ ὁ τάφος τοῦ Λουκᾶ ἐν φερωνύμῳ ναῷ αὐτοῦ. Ὁ Λουκᾶς ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ περὶ τὸ 67 ἔτος, πιθανῶς δὲ συνέγραψεν αὐτὸ ἐν Ἀχαΐᾳ.

Ὁ Λουκᾶς ἠθέλησε διὰ τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ ν' ἀποδείξῃ πρὸς τινα Θεόφιλον ¹⁾ πρὸ μικροῦ χριστιανὸν γενόμενον, ὅτι ἡ περὶ Χριστοῦ διδασκαλία εἶνε ἀσφαλὴς καὶ ἀξιόπιστος· ἀντιτάσσει δὲ τὴν διήγησιν αὐτοῦ ὁ Λουκᾶς πρὸς τινὰς ἄλλας περὶ τοῦ Ἰησοῦ διηγήσεις, αἵτινες ἦσαν γεγραμμέναι ὑπὸ χριστιανῶν ἀνακριθῶς γινωσκόντων τὰ κατὰ τὸν Ἰησοῦν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐκθέτει ὁ Λουκᾶς τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, ²⁾ ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ καταλήγων εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Παύλου κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῇ τότε πρωτεύουσῃ

(1) Περὶ τοῦ Θεοφίλου τούτου οὐδὲν πλέον γινώσκουμεν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λουκᾶς καλεῖ αὐτὸν κ ρ α τ ι σ τ, ν, εἰκάζεται ὅτι ἦτο Ῥωμαῖός τις ἐκ τῶν ἐπιφανῶν. (2) Ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γραφαῖς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

τοῦ κόσμου, τῇ Ῥώμῃ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι σκοπεῖ ὁ Λουκᾶς· παριστῶν δηλαδὴ τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Ῥώμην μεταδιδόμενον ζητεῖ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ νέα χριστιανικὴ θρησκεία ἦτο προσωρισμένη νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς τὸν κόσμον ἀπαντα καὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Ἐντεῦθεν δηλοῦται ὅτι τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον συγγενεῖς πρὸς τὸ τοῦ Παύλου κήρυγμα· διότι καὶ ὁ Παῦλος ἐναντίον τῶν ἐξ Ἰουδαίων χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐθεώρουν τὸν χριστιανισμὸν ὡς προσωρισμὸν μόνον διὰ τοῦς Ἰουδαίους, ὑπεστήριζεν ὅτι ὁ χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία προσωρισμένη νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Ἡ συγγένεια δ' αὕτη ἀνεγνωρίσθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ ἐπεκράτει πάντοτε ἡ γνώμη ὅτι ὁ Λουκᾶς συνέγραψε τὸ ὑπὸ τοῦ Παύλου κηρυχθέν Εὐαγγέλιον· διὸ καὶ Εὐαγγέλιον τοῦ Παύλου ἐπωνομάζετο τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ὡς καὶ τὸ κατὰ Μάρκον ἐπεκαλεῖτο Εὐαγγέλιον τοῦ Πέτρου.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

Ὁ Ἰωάννης ἦτο υἱὸς τοῦ ἀλιέως Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, ἀδελφῆς τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἰωάννης ὑπῆρξεν εἰς τῶν πρώτων καὶ θερμοτάτων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ· διὸ καὶ διέκρινεν αὐτὸν ὁ Κύριος μετὰ τοῦ Πέτρου καὶ Ἰακώβου ἀπὸ τῶν λοιπῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ἠξίωσε μάλιστα αὐτὸν καὶ τῆς ἰδιαζούσης αὐτοῦ ἀγάπης καὶ φιλίας, ἥς ἕνεκα ἐνεπιστεύθη αὐτῷ κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα. Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Ἰησοῦ ὁ Ἰωάννης διέτριβεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν Ἱεροσολύμοις, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Παύλου, ἦτοι μετὰ τὸ 64 ἔτος, ὁ Ἰωάννης διέτριβεν ἐν Ἐφέσῳ. Ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καθόλου ἀπῆλθεν ἐκτάκτου ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης, θεωρούμενος ὡς εἰς τῶν μεγίστων στύλων τῆς Ἐκκλησίας. Βραδύτερον καταδιωχθεὶς ἐπὶ Δομιτιανοῦ ἐξωρίσθη ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν νῆσον Πάτμου (Ἀποκ. α' 19). Ἀπέθανε δὲ λίαν προβλεπτικῶς τὴν ἡλικίαν ἐπὶ Τραϊανῷ (98—117 μ. Χ.). Κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν, ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐ-

τοῦ ἐν Ἐφέσῳ παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ἐνταῦθα διαδοθὲν τὸ πρῶτον ἐγένετο ἔπειτα γνωστὸν καὶ εἰς ἄλλας ἐκκλησίας. Περὶ τοῦ χρόνου δὲ καθ' ὃν συνεγράφη τὸ Εὐαγγέλιον οὐδὲν ἀκριβὲς γινώσκουμεν· εἶνε πιθανὸν ὅτι συνεγράφη τὸ 80 ἔτος.

Σκοπὸς τοῦ Εὐαγγελίου εἶνε, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Ἰωάννης (ἡ' 31), ἵνα οἱ ἀναγνώσται πιστεύσωσιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχωσιν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Ἐνῷ ὁ Ματθαῖος παριστᾷ τὸν Ἰησοῦν ἀπλῶς ὡς τὸν Μεσσίαν, ὁ Μάρκος ὡς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Λουκᾶς ὡς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ὁ Ἰωάννης παριστᾷ αὐτὸν ὡς τὸν αἰώνιον Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐγένετο σὰρξ, ἦτοι ἐνῷ ἠνθρώπησεν, ἵνα καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους μετόχους τῆς θείας ζωῆς τῆς ἐν αὐτῷ ἀποκαλυφθείσης. Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἐκλήθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πνευματικόν, ἐνῷ τὰ λοιπὰ ἐλέγοντο σωματικά· διότι ἐνῷ οἱ λοιποὶ Εὐαγγελισταὶ ἀσχολοῦνται περὶ τὰς πράξεις τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Ἰωάννης ἀσχολεῖται μᾶλλον περὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ· ἐνῷ δὲ τὰ τρία Εὐαγγέλια ἐκθέτουσι τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ ἐνέργειαν τοῦ Ἰησοῦ, τὸ κατὰ Ἰωάννην ἐκθέτει τὴν ἐν Ἰουδαίᾳ ἐνέργειαν αὐτοῦ.

Α'.

Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον.

Α' Κυριακὴ τοῦ Πάσχα.

(Ἰωάν. α' 1—17).

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος⁽¹⁾, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι'

(1) Λόγος ἐνομάζεται ὁ Ἰησοῦς, διότι ὡς ὁ λόγος ἐκ τοῦ νοῦ οὕτως ὁ Ἰησοῦς γεννᾶται αἰωνίως ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὑπάρχει αἰωνίως παρὰ τῷ Θεῷ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν· ἀλεῖται ὁ Ἰησοῦς καὶ Σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ Μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ⁽¹⁾ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.⁽²⁾ Οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν (καὶ ἐθεσάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός)· πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων· Οὗτος ἦν ὃν εἶπον· Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος⁽³⁾ ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος⁽⁴⁾ αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.

(1) Σκοτία εἶνε ἡ ἁμαρτία. (2) Οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων κτλ. διὰ τούτου ὁ Εὐαγγ. Ἰωάννης λέγει ὅτι οἱ πιστεύσαντες εἰς Χριστὸν ἀνεγεννήθησαν, ἀφῆκαν τὴν ἁμαρτίαν, ἀνεδέλθησαν τέκνα Θεοῦ. (3) Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος κτλ. διὰ τῶν λέξεων τούτων ὁ Πρόδρομος θελεῖ νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη μὲν ἐξ ἡμῶν μετ' αὐτόν, ὑπῆρχεν ὅμως πρὸ αὐτοῦ, διότι ἦτο αἰωνίως παρὰ τῷ Θεῷ· μαρτυρεῖ δὲ ἀπὸ τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ. (4) Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος... Ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶνε πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας, ἐλάβομεν πάντες οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν ἀγαθὰ καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος, ἵνα ἀντὶ τῆς χάριτος τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου τὴν μεγαλητέραν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου, χάριν ἀνεξάντητον.

Παρατηρήσεις

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἐορτάζομεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἥτις ἐπεσφράγισε τὴν θεότητα αὐτοῦ, διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀναγινώσκεται ἡ περικοπὴ αὕτη τοῦ Εὐαγγελίου, ἐν ᾗ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης περιγράφει τὴν θεότητα τοῦ Λόγου, ἥτοι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ Λόγος, λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, ὑπῆρχεν αἰωνίως παρὰ τῷ Θεῷ καὶ ἐνανθρωπήσας ἐνέπνευσε ζωὴν ἡθικὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἔσωσεν ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ τῆς ἁμαρτίας πάντας ἐκείνους, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ διὰ τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος κατέστησεν αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ γείνωσι τέκνα Θεοῦ, νὰ ἐξομοιωθῶσι πρὸς αὐτόν. Τὴν θεότητα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν βεβαίως καὶ ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὅστις ἐπὶ τοῦ ὅρου Θαβὼρ εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ· βεβαίως ἐπίσης καὶ ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστής, ὅστις εἶπεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς, καίτοι ἐγεννήθη μετ' αὐτόν, ὑπῆρχεν ὅμως πρὸ αὐτοῦ, ὑπῆρχεν αἰωνίως παρὰ τῷ Θεῷ. Ὁ Ἰησοῦς εἶνε τῷ ὄντι ἡ ζωὴ καὶ τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· οἱ πιστεύοντες ἀπὸ καρδίας εἰς αὐτόν βαδίζουσιν ἐν τῷ φωτί, ἐκπληροῦσι πιστῶς πάντα τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ἀξιούνται νὰ γένωσι τέκνα Θεοῦ καὶ κληρονόμοι τῆς αἰωνίου ζωῆς· «Ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν μὴ ἀποληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον».

Β' Κυριακῇ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ.

(Ἰωάν. γ' 19—37).

Οὔσης ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων ¹⁾, καὶ

1) Σάββατα ἢ Σάββατον ὀνομάζουσιν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἐβδομάδα· ὥστε μία τῶν Σαββάτων εἶνε ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, ἥτοι ἡ Κυριακή. Περὶ τὸ ἑσπέρας λοιπὸν τῆς Κυριακῆς παρουσιάσθη ὁ ἀναστάς Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητάς του, οἵτινες ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς ἀνώγειων οἰκίας τινός, ἔχοντες ἔσθην τὰ θύρα κλεισμένας, διότι ἐφοβούντο τοὺς Ἰουδαίους.

τῶν θυρῶν κλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνῃ ὑμῖν. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸ Κύριον. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· Ἄν τινων ἀρῇτε ¹⁾ τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται ²⁾ αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῇτε, ³⁾ κεκράτηνται. Θωμᾶς δέ, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί. Ἐώρακαμεν τὸν Κύριον. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. Καὶ μετ' ἡμέρας ὅκτω πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Ἐρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνῃ ὑμῖν. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾶ· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ἐώρακάς με πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶ μαθητῶν αὐτοῦ, ἀ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστίν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Παρατηρήσεις.

Ὁ Σωτήρ ἡμῶν ἐφανερώσθεις εἰς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ἐβεβαίωσε τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν. Τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν

1) ἀφ' ἧ τ ε = συγχωρήσητε. 2) ἀφ' ἧ τ α ι = εἶνε συγκεχωρημένοι. 3) Κ ρ α τ ῆ τ ε = δὲν συγχωρήτε. 4) Σημεῖα = θαύματα.

ἔδιδεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὅτε ἔμελλε νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτῶν διὰ τοῦ θανάτου (Ἰωάν. ιε' 27), δίδει καὶ νῦν εἰς αὐτοὺς λέγων, Εἰρήνη ὑμῖν. Εἶνε δὲ ἡ εἰρήνη αὕτη ἡ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ καταλλαγὴ καὶ συμφιλίωσις τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶχον χωρισθῇ διὰ τῆς ἁμαρτίας· εἶνε ἡ εἰρήνη καὶ γαλήνη τῆς ψυχῆς, ἥτις προέρχεται ἐκ τῶν καλῶν ἔργων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁδηγεῖ ἡ πίστις εἰς Χριστόν· εἶνε ἡ εἰρήνη τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὴν ὁποίαν ὁδηγεῖ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη. Ὁ Σωτὴρ ἐμφανισθεὶς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ μετέδωκεν εἰς αὐτοὺς Πνεῦμα ἅγιον, ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς νέαν πνευματικὴν δύναμιν καὶ ζωὴν, ἀνέδειξεν αὐτοὺς ἱκανοὺς διὰ τὸ μέγα καὶ θεῖον ἀποστολικὸν ἀξίωμα, νὰ κηρύξωσι δηλαδὴ εἰς τὸν κόσμον τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ ἐπιστρέψωσι τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς πλάνης καὶ νὰ συγχωρήσωσι τὰς ἁμαρτίας τῶν μετανοούντων καὶ πιστευόντων εἰς Χριστόν. Ὁ Θωμᾶς δὲν ἦτο παρὼν κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἰησοῦ· διὰ τοῦτο δὲν πιστεύει. Ἄλλ' ὅτε μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ὁ Θωμᾶς εἶδεν ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ σταυρωθεὶς καὶ ταφεὶς Ἰησοῦς, ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν εἰπὼν· Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Ἡ ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ εἶνε διδακτικὴ. Ὁ Θωμᾶς ἠπίσται, εἶχε δισταγμοὺς καὶ ἀμφιβολίας, ἐπεθύμει νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου· ὅταν ὅμως εἶδε τὸν ἀναστάντα Ἰησοῦν, δὲν ἀμφιβάλλει πλέον, πιστεύει καὶ ἀναφωνεῖ· Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Αἱ ἀμφιβολίαι καὶ οἱ δισταγμοί, ὅταν προέρχονται ἀπὸ εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, εἶνε ὠφέλιμοι, ὁδηγοῦσιν ἀσφαλέστερον εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἐνισχύουσιν ἔτι μᾶλλον τὴν πίστιν. Ὁ Θωμᾶς εἶδε τὸν ἀναστάντα Ἰησοῦν καὶ ἐπίστευσεν· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς βλέπομεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ ζῇ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἡ θεία αὐτοῦ διδασκαλία ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ περιεχομένη κατέχει τὴν δύναμιν νὰ ἀνιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ τάφου τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ ὁδηγῇ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀληθῆ ζωὴν καὶ εὐτυχίαν. Ἄς μελετῶμεν τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ θὰ εὕρωμεν ἐν αὐτῷ τὴν ἀρίστην

ἀποδείξιν τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ εὐτυχεῖς θὰ ἀναφωνῶμεν, ὡς ὁ Θωμᾶς· Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου

Γ Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων.

(Μάρκ. ιε', 43—47 καὶ ε'. 1—18).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας ¹⁾, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ῥήτησάτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν, εἰ ἦδη τέθνηκε· καὶ προκαλεσάμενος τὸν Κεντυρίωνα ²⁾ ἐπρωτότησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε. Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ Κεντυρίωνος, ἐδώρησάτο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ. Καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτόν, ἐνέειλθε τῷ σινδόνι ³⁾, καὶ κατέθηκεν αὐτόν ἐν μνημείῳ ⁴⁾, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία Ἰωσήφ ἐθεώρουσαν τοῦ τίθεσθαι. Καὶ διαγενομένου τοῦ Σαββάτου ⁵⁾, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμῃ ἡγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. Καὶ λίαν πρὶν τῆς μιᾶς Σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀποκυλίσει ὑμῖν

(1) Ὁ Ἰωσήφ, ἐκ τῆς πόλεως Ἀριμαθαίας καταγόμενος, ἦτο ἐπίσημον μέλος τοῦ συνεδρίου (εὐσχήμων βουλευτής), ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, περιέμενε δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσία, καὶ ἐμαθήτευσεν παρὰ τῷ Ἰησοῦ, δὲν συνεφώνησε δὲ πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ συνεδρίου ἐν τῇ καταδίκῃ αὐτοῦ. Τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἐξήτησε νὰ ἐνταφιάσῃ τὸ ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς, τῆς ἡμέρας δηλαδὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξέπνευσεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. 2) Κεντυρίωνα = ἑκατόνταρχον. 3) Καὶ καθελὼν... ἐνέειλθε, = καὶ καταβιβάσας ἐτύλιξε διὰ τῆς σινδόνης. 4) Νέον μνημεῖον, κείμενον ἐν κήπῳ πλησίον τοῦ τόπου, ἐνθα ἐσταυρώθη ὁ Χριστός· ἦτο τεχνητὸν σπήλαιον λελατῶμένον ἐπὶ βράχου, ἡ δὲ εἰσόδος αὐτοῦ ἐκλείετο διὰ λίθου στρογγύλου. 5) Διαγενομένου τοῦ Σαββάτου, μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ Σαββάτου, ὅτε ἤρχιζεν ἡ ἐπομένη ἡμέρα, ἥτοι ἡ Κυριακή.

τόν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου ; Καὶ ἀναβλέψασαι θεω-
ροῦσιν ὅτι ἀποκεκίλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. Καὶ
εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς
δεξιόσις, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν¹⁾.
Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· Μὴ ἐκθαμβησθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν
Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον ; Ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ
τόπος ὅπου ἐθηκαν αὐτόν. Ἀλλ' ὑπάγετε, εἰπατε τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. Καὶ ἐξελθοῦσαι
ταχύ, ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκ-
στασις καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

Παρατηρήσεις.

Θαυμάζομεν ἐνταῦθα τὴν πίστιν τοῦ Ἰωσήφ, ὅστις, καίτοι
κατεῖχεν ὑψηλὸν ἀξίωμα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις (ἦτο μέλος τοῦ
συνεδρίου), οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐμαίνοντο κατὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ, τολμᾷ καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Πιλάτου
καὶ ἐν εὐλαβείᾳ καὶ εὐγνωμοσύνῃ ἐνταφιάζει σεμνοπρεπῶς τὸ
σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, οὗτινος ἦτο μαθητῆς ἐν τῷ κρυπτῷ. Ἀλλὰ
θαυμασμοῦ ἀξία εἶνε καὶ ἡ πίστις τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀνώ-
τεροι δειχθεῖσαι τῆς γυναικείας ἀσθενείας, ἐτόλμησαν νὰ ἐπι-
σκεφθῶσι πρῶται τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ, φέρουσαι μῦρα καὶ ἀρώ-
ματα, ἵνα κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν συνήθειαν ἀλείψωσι δι' αὐτῶν
τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἐξ οὗ καὶ μυροφόροι ἐκλήθησαν. Τὸ παρά-
δειγμα τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν μυροφόρων δεικνύει ὅτι ἡ ἀληθὴς
πίστις καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀνώτερον ἑαυτοῦ, ἐμπνέει δύναμιν
καὶ θάρρος πρὸς πᾶν καλόν, καὶ ἀναδεικνύει ἀληθεῖς ἥρωας.
Τοιαύτην πίστιν ὀφείλει νὰ ἔχῃ πᾶς ἀληθὴς χριστιανός, καὶ
ἀντὶ μύρων νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα καὶ
ἀναστάντα τὰ καλὰ αὐτοῦ ἔργα· διότι τοιαύτην πίστιν ζητεῖ

(b)

3) Ἐξεθαμβήθησαν = Ἐτρόμαξαν.

παρὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Σωτὴρ λέγων· Ὁὐ πᾶς ὁ λέ-
γων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν
Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποίων τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς.

Εἰς Κερίαν τῆς Σαμαρείας.

(Ἰωάν. 8', 5—42).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σα-
μαρείας, λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου, ὃ ἔδωκεν
Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰα-
κώβ¹⁾. Ὁ οὖν Ἰησοῦς, κοινοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας
ἐκαθεζέτο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ²⁾. Ὡρα ἦν ὥσει ἑκτη. Ἐρ-
χεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ· λέγει αὐτῇ
ὁ Ἰησοῦς· Δός μοι πιεῖν. (Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπελη-
λύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι). Λέγει οὖν
αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· Πῶς σύ, Ἰουδαῖος ὢν, παρ' ἐμοῦ
πιεῖν αἰτεῖς οὕσης γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος ;³⁾ Οὐ γὰρ συγ-
χρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτῇ⁴⁾· Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστίν ὁ

1) Πηγὴ ἢ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ ὀνομάζετο, διότι ὁ Ἰακώβ ὥρυεν αὐτό.

2) Ὡρα ἑκτη, ἦτοι δωδεκάτη, μεσημέρια. Οἱ Ἰουδαῖοι ἠριθμοῦν
τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ἑκτης πρωινῆς· οὕτω ὥρα τρίτη
τῆς ἡμέρας, ἦτο ἡ ἐνάτη, ὥρα ἑκτη ἡ δωδεκάτη, καὶ οὕτω καθεξῆς· μέχρι
τῆς ἑκτης ἐσπερινῆς, ὅτε ἔληγεν ἡ ἡμέρα καὶ ἔρχετο ἡ νύξ.

3) Οὐ γὰρ συγχρῶνται . . . Οἱ Σαμαρεῖταις ἦσαν κράμα ἐκ πα-
λαιῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ εἰδωλολατρῶν, τοὺς ὁποίους οἱ Ἰουδαῖοι ἐθεώρουν
σχισματικούς καὶ δὲν εἶχον καμμίαν κοινωνίαν πρὸς αὐτούς.

4) Εἰ ᾔδεις . . ., δωρεάν τοῦ Θεοῦ καλεῖ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώ-
πων ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ.

λέγων σοι· Δός μοι πινῆν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἐδώκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, οὔτε ἄντημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; Μὴ σὺ μέλζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἐδώκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου ¹⁾ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτόν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἐρχώμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ὑπάγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθέ ἐνθάδε. Ἀπεκρίθη ἡ γυνή καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἶπας· ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἐστὶ σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ, ὅτι προφῆτης εἶ σὺ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι οὔτε ²⁾ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. Ἀλλ' ἐρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, τε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνῶνται προσκυνήσουσι τῷ

1) Ὑδάτος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἤτοι ὕδατος ἀναβλύζοντος εἰς ζωὴν αἰώνιον· οὕτως ὀνομάζεται ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ, διότι ὡδηγεῖ εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτήν.

2) Ἐν τῷ ὄρει τούτῳ = τῷ Γαριζίν, ὄρει τῆς Σαμαρείας, ὅπου οἱ Σαμαρεῖται ἐλάτρευον τὸν θεόν.

πατρί ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν. Πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἐρχεται, ὃ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἐλθῇ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθεν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει. Οὐδὲς μέντοι εἶπε· Τί ζητεῖς· ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; Ἀρθεῖς οὖν τὴν ὄρεάν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπέλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· Δεῦτε, δεῖτε ἄνθρωπον, ὃς εἶπά μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα· αὐτὸς αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστός· Ἐξῆλθεν οὖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἔρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ¹⁾ Ραββί, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ βρωσκὴν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴσασθε. Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· Μὴ τις φάγεον αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐμὸν βρωσκὴ ἐστὶν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ²⁾ ἐτι τετράριον ἐστὶ, καὶ ὁ θερισμός ἐρχεται; Ἴδού λέγω ἡμῖν, ἀπαρτά τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμόν ἤδη. Καὶ ὁ θεριζὼν μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπεί-

1) Ρ 661 = διδασκαλε· οὕτως ἐκάλουν τὸν Κύριον ὁ λαὸς καὶ οἱ μαθηταὶ μετὰ τὴν σιτάσμου.

2) Ἐτι τετράριον, δηλαδὴ παρήλθεν ὁ τέταρτος μῆν ἀπὸ τῆς σπορῆς καὶ ὁ θερισμός ἐρχεται.

3) Δεῦτε καὶ πρὸς θερισμόν, διὰ τῆς μεταφορικῆς ταύτης φράσεως ὁ Ἰησοῦς ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ Σαμαρεῖται ἦσαν ἤδη ἑτοιμοὶ νὰ δεχθῶσι τὸ Εὐαγγέλιον.

ρων ἑμοῦ χαίρει καὶ ὁ θερίζων. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιᾶκατε· ἄλλοι κεκοπιᾶκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ τῶν Σαμαρειτῶν ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρούσης· Ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων ¹⁾ αὐτὸν μείναι παρ' αὐτοῖς, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Καὶ πολλῶν πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· Ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλίαν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ ἰδοὺμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

Παρατηρήσεις.

Ὁ Ἰησοῦς, ὅστις ἦτο ὅλος ἀγάπη, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμμερίζηται τὴν θανάσιμον ἔχθραν, ἥτις ὑπῆρχε μεταξὺ Σαμαρειτῶν καὶ Ἰουδαίων· ἦλθε νὰ διδάξῃ πάντας τὴν ἀληθῆ θρησκείαν καὶ νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο ἰδὼν τὴν ἀμαρτωλὸν Σαμαρεῖτιδα ἀντλούσαν ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος ζητεῖ παρ' αὐτῆς ὕδωρ, καὶ λαμβάνει ἐκ τούτου ἀφορμὴν νὰ διδάξῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὴν εἰς τὴν εὐθεΐαν ὁδόν. Ὑδὼρ ζῶν ὠνόμασε τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὁ Ἰησοῦς, ἵνα δείξῃ ὅτι καθὼς τὸ ὕδωρ καταπαύει τὴν σωματικὴν δίψαν, οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ καταπαύει τὴν πνευματικὴν δίψαν καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ παρέχει οὕτω τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάπαυσιν καὶ γαλήνην τῆς ψυχῆς. Ἀποκρινόμενος ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) Ἡρώτων = παρεκάλουν.

τῆς Σαμαρεῖτιδος λέγει ὅτι οὔτε οἱ Ἰουδαῖοι οὔτε οἱ Σαμαρεῖται ἐλάτρουον ὀρθῶς τὸν Θεόν· διότι ἐλάτρουον αὐτὸν ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ (οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Ἱερουσολύμοις καὶ οἱ Σαμαρεῖται ἐν Γαριζίν) καὶ δι' ὕλικῶν θυσιῶν· ὁ Θεός, λέγει ὁ Ἰησοῦς, εἶνε πνεῦμα, ἄρα πανταχοῦ παρὼν, καὶ διὰ τοῦτο πανταχοῦ δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ λατρεύωσιν αὐτόν· ὀφείλουσι δὲ νὰ λατρεύωσιν αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, ἥτοι πνευματικῶς, εἰλικρινῶς, ἀνυψοῦντες καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς τὸν Θεόν, ποιοῦντες ἔργα ἀγαθὰ. Ὁ Ἰησοῦς καλεῖ τροφὴν αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς θείας αὐτοῦ ἀποστολῆς ἐν τῷ κόσμῳ δεικνύων ὅτι πᾶς ἀληθὴς χριστιανὸς ὡς τροφὴν αὐτοῦ πρέπει νὰ θεωρῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός του. Ὁ Σωτὴρ προλέγει εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ θὰ ἐξαπλωθῇ εἰς τὸν κόσμον· αὐτὸς ἐσπείρει τὸν σπόρον τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῦ θὰ θερίσωσι, θὰ ἰδῶσι τὸ Εὐαγγέλιον ἐξαπλούμενον· τοῦτο δὲ καὶ συνέβη τῷ ὄντι. Δύο ἡμέρας ἔμεινεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν τῶν Σαμαρειτῶν, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν ὡς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ἀκούσαντες τὴν διδασκαλίαν του. Ἀλλὰ καὶ μεθ' ἡμῶν μένει πάντοτε ὁ Ἰησοῦς διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐν τῷ ὁποίῳ περιλαμβάνεται ἡ θεία διδασκαλία του· ἀκούοντες αὐτὴν, καὶ ἐφαρμόζοντες ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν, δὲν εἶνε δυνατόν ἢ νὰ λέγωμεν ὡς οἱ Σαμαρεῖται· «Οὗτος εἶνε ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός».

Ζ' Κυριακὴ τῶν Ἀγίων Πατέρων.

(Ἰωάν. ιζ', 1—13).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐπάρας ¹⁾ ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς

1) Ἐπάρας = Ὑψώσας.

αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξα-
σόν σου τὸν Υἱόν, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε. Καθὼς
ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν ¹⁾ πάσης σαρκός, ἵνα, πᾶν ὃ δέδω-
κας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ
αἰώνιος ζωὴ, ἵνα ²⁾ γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν,
καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ
τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω.
Καὶ νῦν δόξασόν με σύ, Πάτερ, παρὰ παντὶ τῇ δόξῃ ἣ
εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. Ἐφανερώσά σου
τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου·
σοὶ ἦσαν καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τε-
τηρήκασι. Νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ
σοῦ ἐστίν, ὅτι τὰ ῥήματα, ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς·
καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξήλ-
θον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Ἐγὼ περὶ αὐ-
τῶν ἔρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἔρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδω-
κάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσι. Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστι, καὶ τὰ
σὰ ἐμὰ· ³⁾ καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. ⁴⁾ Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ
ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς
σέ ἔρχομαι. Πάτερ ἄγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
σου, οὓς δέδωκάς μοι, ⁵⁾ ἵνα ὧσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς. Ὅτε

1) Πάσης σαρκός = παντὸς ἀνθρώπου· ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὁ
Ἰησοῦς ἔμελλε νὰ ἐξασκήσῃ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν καὶ δύναμιν
ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα ἐπὶ ἐκείνους, οἵτινες ἔμελλον νὰ πιστεῦσω-
σιν εἰς αὐτόν.

2) Γινώσκωσί σε = ἀποδεχθῶσι, πιστεῦσωσιν εἰς σέ.

3) Δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς, ἦτοι ἐν τοῖς μαθηταῖς μου, οἵτινες
με ἐγνώρισαν καὶ ἐπίστευσαν εἰς ἐμέ καὶ μέλλουσι νὰ κηρύξωσι τὴν διδασκα-
λίαν μου εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ δοξασθῶ δι' αὐτῶν.

4) Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, διότι ἐγγύτατος εἶνε ὁ θά-
νατος αὐτοῦ.

5) Ἴνα ὧσιν ἐν, ἦτοι ἠνωμένοι ἐν τῇ εἰς Θεὸν πίστει καὶ τῇ πρὸς
ἀλλήλους ἀγάπῃ.

ἡμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν
τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ
αὐτῶν ἀπώλετο, ¹⁾ εἰμὶ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ²⁾ ἵνα ἡ
Γραφή πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς σέ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ
ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην
ἐν αὐτοῖς.

Παρατηρήσεις.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν μέλλων νὰ σταυρωθῇ δίδει τὰς τελευ-
ταίας αὐτοῦ συμβουλὰς εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ ὡς ἀληθὴς
πατὴρ παρηγορεῖ αὐτοὺς καὶ ἐνισχύει εἰς τὸ μέγα καὶ δυσ-
χερὲς ἔργον. Εἴτα δὲ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐ-
ρανόν, λέγει ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα, ἵνα ὁ Ἰησοῦς διὰ τοῦ θανά-
του αὐτοῦ δοξασθῇ, ἀπερχόμενος εἰς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ
Πατέρα, παρὰ τῷ ὁποίῳ ὑπῆρχε πρὶν ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον·
εδόξασε δὲ καὶ τὸν οὐράνιον αὐτοῦ πατέρα, διότι ἐκπληρώ-
σας τὴν θείαν αὐτοῦ ἀποστολὴν ἐφανερώσεν εἰς τὸν κόσμον
τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν. Εὐχεται πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως
διατηρήσῃ τοὺς μαθητάς του ἐν τῇ πίστει εἰς τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἐνότητι καὶ ἀγάπῃ. Προσεύ-
χεται δὲ ὁ Ἰησοῦς ἰδιαίτερος περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
ὅχι διότι ἀδιαφορεῖ πρὸς τὸν κόσμον, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἦλθε
νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ, ἀλλὰ διότι ἰδιαίτερας ἐνισχύσεως
ἀνάγκην ἔχουσιν οἱ μαθηταὶ του, οἵτινες μετὰ τὸν θάνατόν
του ἔμελλον νὰ διωχθῶσι μέχρι θανάτου κηρύττοντες τὸ

1) Υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἦτοι ἀπολωλώς. Νοεῖται ὁ προδότης
Ἰούδας.

2) Ἴνα ἡ Γραφή πληρωθῇ, διὰ τῆς ἀπωλείας τοῦ Ἰούδα ἐπλη-
ρώθη ἡ προφητεία ἡ ἀναφερομένη ἐν Ψαλμ. ἡ' 8. «Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέ-
ραι αὐτοῦ ὀλίγαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ἔθω ἕτερος».

Εὐαγγέλιον. Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει ὀρισμένον τινὰ σκοπὸν ἐν τῷ κόσμῳ. Εὐτυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου του ἀφικόμενος, δύναται νὰ εἴπῃ ὡς ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὸν Θεόν· «Τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω». Τὸν ἐπὶ γῆς δὲ σκοπὸν δύναται εὐχερῶς νὰ ἐκπληρώσῃ ὁ χριστιανός, ὅταν πιστεύῃ ἀπὸ καρδίας εἰς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ὅταν τὴν πίστιν αὐτοῦ δεικνύῃ διὰ τῆς ἐνεργοῦ καὶ ζωῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. «Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν».

Η' Κυριακῇ τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς.

(Ἰωάν. ζ'. 37—53 καὶ η' 12).

1) Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραζε λέγων· Ἐάν τις διψᾷ, ἔρχεσθω πρὸς με, καὶ πινέτω· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ 2) ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.

1) Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς, εἶνε ἡ ἐορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, ἥτις τελομένη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὑπὸ σκηνᾶς διαμονῆς τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ ἐρήμῳ, διήρκει 8 ἡμέρας, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία ἦσαν αἱ ἐπίσημοτεραι, τελομένων κατ' αὐτάς τὰ λεγόντων ἐκτάκτων καὶ εὐφροσύνων· ἐκαλεῖτο καὶ ἐορτὴ τῆς συγκομιδῆς, διότι κατ' αὐτὴν οἱ Ἰουδαῖοι ἠγαρίστουν τῷ Θεῷ διὰ τοὺς καρποὺς καὶ τὰς προσόδους, ἃς ἔδωκεν αὐτοῖς. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν οἱ ἱερεῖς φέροντες ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ Σιλωὰμ εἰς τὸν ναὸν, κατέχεον αὐτὸ ἐπὶ τῶν θυμάτων εἰς δεῖγμα καθαρισμοῦ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

2) Ἐκ τῆς κοιλίας = ἐκ τῆς καρδίας· ἥτοι ὁ πιστεύων εἰς Χριστὸν φωτιζόμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος θὰ πράξῃ ἔργα ὁδηγούντα αὐτὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· 1) οὐπω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς 2) οὐδέπω ἐδοξάσθη. Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου, ἀκούσαντες τὸν λόγον ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Προφῆτης. Ἄλλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστός ἐρχεται; οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι 3) ἐκ τοῦ σπέρματός Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλέεμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαυὶδ, ὁ Χριστός ἐρχεται; Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας. Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκείνοι· Διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. Ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος, ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, 4) ἐπικατάρτοι εἰσι. Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτόν, εἰς ὃν ἐξ αὐτῶν· Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐάν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γνῶ τί ποιεῖ; Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ·

1) Οὐπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπιφοιτήσει τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

2) Οὐδέπω ἐδοξάσθη, διότι ὁ Ἰησοῦς ἔμελλε νὰ δοξασθῇ διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

3) Ἐκ τοῦ σπέρματος = ἐκ τοῦ γένους.

4) Ἐπικατάρτοι· οἱ Φαρισαῖοι ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν καταρῶνται καὶ ἀπειλοῦσι τὸν ὄχλον, ὅστις ἀγνοῶν δῆθεν τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ἐπίστευσεν εἰς Χριστόν.

Μὴ καὶ σύ¹⁾ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρευνήσον καὶ ἴδῃς ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερεται. Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε, λέγων· Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοί, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

Παρατηρήσεις

Ἐορτάζομεν σήμερον ἑορτὴν μεγάλην, τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους, ἥτις ἐγένετο πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ ἐκλήθη διὰ τοῦτο πεντηκοστή. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐκήρυξε πρῶτος τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ ἀπόστολος Πέτρος καὶ τρεῖς χιλιάδες Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν εἰς Χριστόν, καὶ οὕτω ἰδρύθη ἡ πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐν Ἱερουσολύμοις. Ἐκτοτε ἤρχισαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ κηρύττωσι τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἔπειτα εἰς τοὺς ἐθνικοὺς, τὸ αὐτὸ δὲ ἔπραξαν καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν· καίτοι δὲ μακροὶ καὶ φοβεροὶ διωγμοὶ ἐπὶ τρεῖς ὅλους αἰῶνας διαρκέσαντες ἠγέρθησαν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, τὸ Εὐαγγέλιον ἐξηπλώθη πανταχοῦ καὶ ἐθριάμβευσεν· ἡ ἐξάπλωσις δὲ αὕτη καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ Εὐαγγελίου ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν καὶ θεϊότητα αὐτοῦ. Ἡ Πεντηκοστή εἶνε ἡ μόνη Κυριακὴ, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι κλίνομεν γόνυ εἰς τοὺς Ναοὺς, ἔνθα ἀναγινώσκονται εὐχαὶ ὑψηλαὶ καὶ ὠραῖαι. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας τῶν Ἰουδαίων, ἥτις συμπίπτει πρὸς τὴν Πεντηκοστὴν ἡμῶν, ὁ

Ἰησοῦς διδάσκων ἐν τῷ Ἱερῷ εἶπεν ὅτι, ὅστις πιστεύει εἰς αὐτόν θὰ λάβῃ ἄφθονον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ θὰ πράξῃ ἔργα σωτηρίας. Ἡ ἀληθὴς πίστις εἰς Χριστόν ἀναγεννᾷ καὶ σώζει τὸν ἄνθρωπον. Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐκ φθόνου ἀρνοῦνται τὴν θεῖαν ἀποστολὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ στέλλουσιν ὑπηρέτας ἵνα συλλάβωσι καὶ ἀποκτείνωσιν αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρα κατὰ τοῦ δικαίου καὶ ἀναμαρτήτου. Οἱ ὑπηρέται τούναντίον, ἀκούσαντες τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, ἐπίστευσαν καὶ εἶπον· «Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος». Ἄς μελετῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἄς ἀκροώμεθα τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ καὶ θὰ πεισθῶμεν ὅτι οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ εἶνε λόγοι ζωῆς αἰωνίου. Πόσοι ἀδιαφοροῦσι πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, διότι δὲν ἐμελέτησαν, δὲν ἐγνώρισαν εὐτήν! Ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶνε μόνον ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, καὶ ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν δὲν πλανᾶται ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλ' ὁδηγεῖται εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ καθίσταται ἅγιος τῆς αἰωνίου ζωῆς. «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοί οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.»

Β'.

Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον.

Α' Κυριακῇ τῶν Ἀγίων Πάτερων.

(Ματθ. ι'. 32—38 καὶ ιθ'. 18—30).

1) Ἐκ τῆς Γαλιλαίας, φαίνεται ὅτι πολλοὶ ἠγνόουν τὴν ἐν τῇ Βηθλέεμ γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐκάλουν αὐτὸν Γαλιλαῖον, διότι ἡ μήτηρ του ἔμενεν ἐν Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας.

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Πᾶς ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοί ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν

ἐν αὐτῷ ἐμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· Ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ¹⁾ Ὁ φιλὼν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὁ φιλὼν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὁ ²⁾ οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι ³⁾, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. ⁴⁾ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ⁵⁾ ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ⁶⁾ ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνον-

1) Ὁ φιλὼν πατέρα . . . ὁ ἀγαπῶν πατέρα . . . Χάριν τῆς πίστεως ἡμῶν εἶνε πολλάκις ἀνάγκη ν' ἀρνηθῶμεν πᾶν ὅ,τι ἔχομεν ἐπὶ γῆς προσφιλέστερον, γονεῖς, τέκνα, ἀδελφούς, τὰ πάντα· ὡς τοῦτο πράττομεν πολλάκις καὶ χάριν τῆς πατρίδος ἡμῶν. Πόσοι ἐν ἐκάστῃ ἐποχῇ θυσιάζονται ὑπὲρ τῆς πατρίδος!

2) Ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Κατὰ συνήθειαν ρωμαϊκὴν, οἱ καταδικαζόμενοι εἰς θάνατον ὑπεχρεοῦντο νὰ φέρωσιν οἱ ἴδιοι τὸ ὄργανον τῆς καταδίκης εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς. Ἐντεῦθεν ἡ φράσις τοῦ Εὐαγγελίου λαμβάνειν ἢ αἰρεῖν τὸν σταυρὸν σημαίνει ὅτι ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ εἶνε ἀνώτερος ἐγωισμοῦ καὶ φιλαυτίας, νὰ εἶνε ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀρετῆς, ὡς ἔπραξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

3) Τί ἄρα ἔσται ἡμῖν· Τί θὰ γίνῃ εἰς ἡμᾶς; Τί ἔχομεν ἡμεῖς νὰ περιμένωμεν;

4) Ἀμὴν. Ναί, ἀληθῶς.

5) Ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ σημαίνει καὶ τὴν ἠθικὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν. Ἐνταῦθα σημαίνει τὴν μέλλουσαν κρίσιν.

6) Ὅταν καθίσῃ . . . ἦτοι, ὅταν παρουσιασθῇ ὡς βασιλεὺς ἐνδοξος καὶ κραταίος.

τες ¹⁾ τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ πᾶς ὃς ἀφήκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἐκτονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ²⁾ ἔσχατοι πρῶτοι.

Παρατηρήσεις.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐορτάζει σήμερον τὴν μνήμην πάντων τῶν ἐξαγιασθέντων διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς τηρήσεως τῶν θείων παραγγελμάτων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τῶν ὁποίων τὰ κυριώτατα περιλαμβάνονται ἐν τῇ σήμερον ἀναγνωσκομένῃ περικοπῇ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου. Καὶ τιμᾶται μὲν ἰδίᾳ ἡ μνήμη πολλῶν ἁγίων ἐν ὀρισμέναις ἡμέραις τοῦ ἔτους, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ἅγιοι, ὧν τὰ ὀνόματα ἔμειναν ἀγνωστα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ὥρισεν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ νὰ ἐορτάζῃται ἡ μνήμη τῶν ἁγίων πάντων ἀνεξαιρέτως· ὥρισθῃ δὲ πρὸς τοῦτο ἡ πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἥτις εἶνε ἡμέρα τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι οἱ ἅγιοι διὰ τοῦ ἐναρέτου αὐτῶν βίου καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, συνετέλεσαν εἰς τὴν στερέωσιν καὶ τὸν θρίαμβον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ ἀναγνωσθείσῃ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλλει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν νὰ ὁμολογῶμεν παρρησίᾳ τὴν πίστιν ἡμῶν, διότι

1) Τὰς δώδεκα φυλάς μεταφορικῶς σημαίνει τοὺς πιστοὺς καθόλου· ἡ δὲ ἔννοια εἶνε ὅτι οἱ Ἀπόστολοι θὰ τιμηθῶσιν ἐξαιρετικῶς ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει.

2) Ἐσχατοι πρῶτοι . . . Πολλοὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πρῶτων θὰ εἶνε ἔσχατοι ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει καὶ τανάπαλιν. Ἡ ἀναφέρεται ἡ φράσις εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἔθνικούς καὶ σημαίνει ὅτι οἱ ἔθνικοι, οἵτινες ἐθεοροῦντο ἔσχατοι, θὰ πιστεῦσάσιν πρῶτοι εἰς Χριστόν.

τότε ἡ πίστις ἡμῶν δεικνύεται ἀληθῆς, ἐνισχύμεθα δ' οὕτω καὶ ἡμεῖς ἔτι μᾶλλον ἐν αὐτῇ καὶ διὰ τοῦ ἰδίου ἡμῶν παραδείγματος ἐνισχύομεν καὶ τῶν ἄλλων τὴν πίστιν. Τοῦτο μάλιστα ἔπραξαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοί, οἵτινες οὐ μόνον ἔζων βίον ἀγνότατον, ἀλλὰ καὶ ὑπέμενον μετὰ καρτερίας διωγμούς καὶ βασάνους καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ἵνα μὴ ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν. Ὁμολογοῦμεν τὸν Χριστὸν οὐ μόνον βαπτιζόμενοι εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἐκπληροῦντες τὰ ἐξωτερικὰ θρησκευτικὰ ἡμῶν καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ ποιοῦντες ἔργα ἀγαθὰ καὶ ἐν ἀνάγκῃ θυσιάζοντες καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἡμῶν. Ἀρνούμεθα δὲ τὸν Χριστόν, οὐ μόνον ὅταν δεικνύμεθα ἀδιάφοροι πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν θεῖαν αὐτοῦ διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ζῶμεν βίον ἀντίθετον πρὸς τὰ θεῖα αὐτοῦ παραγγέλματα. Παραγγέλλει ἔπειτα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ν' ἀγαπῶμεν αὐτὸν ὑπὲρ πάντας καὶ οὐδὲν τούτου δικαιοτέρον, διότι ἁπείρα εἶνε τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ὀφείλομεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, διότι ὁ Χριστὸς ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος ἡμῶν εὐεργέτης, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Πῶς δὲ πρέπει νὰ δεικνύωμεν τὴν ἀγάπην πρὸς αὐτόν, τοῦτο εἶπεν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ· « Ἐὰν ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε ». Ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὸν Χριστόν, ὅταν εἴμεθα ταπεινόφρονες καὶ συμπαθεῖς πρὸς τὸν πλησίον, ὅταν ἀγαπῶμεν πάντας καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ὅταν ὑπομένωμεν ἀγογγύστως τὰ δεινὰ τοῦ βίου, ὅταν ὑπερνικῶμεν τὰ πάθη ἡμῶν καὶ εἴμεθα ἐτοιμοὶ νὰ πάθωμεν καὶ ν' ἀποθάνωμεν ὑπὲρ τοῦ πλησίον, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἔπραξε. « Καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρόν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου οὐκ ἔστι μου ἄξιος ». Εὐτυχεῖς οἱ ἀκολουθοῦντες πιστῶς τὰ θεῖα παραγγέλματα τοῦ Σωτῆρος, διότι δι' αὐτῶν καὶ τὴν ἑνταῦθα καὶ τὴν μέλλουσαν αὐτῶν εὐδαιμονίαν ἐξασφαλίζουνσιν.

Κυριακὴ Δευτέρα

(Ματθ. δ' 18—23),

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ περιπατῶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν¹⁾ τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον²⁾ εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰακώβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας³⁾ τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς διδάσκων ἐν ταῖς⁴⁾ συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον⁵⁾ τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

1) Θάλασσα τῆς Γαλιλαίας, ἐκαλεῖτο καὶ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος καὶ λίμνη τῆς Γεννησαρέτ.

2) Ἀμφίβληστρον = δίκτυον.

3) Καταρτίζοντας = ἐπισκευάζοντας.

4) Συναγωγαί, τόποι ἱεραὶ, ἐνθα οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ Σάββατον καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς συνερχόμενοι συμπροσπύχοντο καὶ ἐδιδάσκοντο τὸν νόμον. Τὰς θυσίας αὐτῶν οἱ Ἰουδαῖοι προσέφερον μόνον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σολομῶντος.

5) Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας. ἦτοι, τὴν διδασκαλίαν, τὰς ἀρχὰς τῆς πνευματικῆς βασιλείας, τὴν ὅποian ὁ Ἰησοῦς ἔμελλε νὰ ιδρύσῃ.

Παρατηρήσεις

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δὲν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα διδάξῃ ἀπλῶς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἵνα ἐξαπλώσῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ σώσῃ δι' αὐτῆς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς τοῦτο εὐθὺς ὡς ἤρχισε νὰ διδάσκῃ τὸν λαὸν ἐξέλεξε δώδεκα μαθητάς, τοὺς ὁποίους εἶχε πάντοτε μεθ' αὐτοῦ, καὶ οἱ ὅποιοι ὀνομάσθησαν Ἀπόστολοι, διότι μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ διδάσκοντες αὐτοὺς νὰ τηρῶσι τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ εἶνε οἱ ἐνταῦθα ἀναφερόμενοι Πέτρος καὶ Ἀνδρέας Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ἐκάλεσε δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν ἀλιέων· καὶ διότι ἐκ τῶν ταπεινῶν καὶ πτωχῶν καὶ τῶν ἀγαπώντων τὴν ἐργασίαν ἀναδεικνύονται συνήθως οἱ εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ διότι ὁ Ἰησοῦς ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ἐξάπλωσις καὶ κατίσχυσις τοῦ Εὐαγγελίου ὀφείλεται εἰς τὴν θείαν δύναμιν, ἥτις ὑπάρχει ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους. «Ἵνα ἡ πίστις ἡμῶν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ». (Α' Κορ. β' 5). Θεία δὲ ἀληθῶς εἶνε ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου, διότι ἀλιεῖς τῶν ἰχθύων μετέβαλεν εἰς ἀλιεῖς ἀνθρώπων, εἰς διδασκάλους τῆς οἰκουμένης, διότι ἀνέστησε τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ τάφου τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς νέαν ἠθικὴν δύναμιν καὶ ζωὴν. Ἀλλὰ καὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ εἶνε θαυμαστή καὶ ἀξιολύμητος ἡ προθυμία, μεθ' ἧς ἠκολούθησαν αὐτόν. «Δεῦτε ὀπίσω μου», εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ οὗτοι ἀρνηθέντες πάντα, καὶ γονεῖς καὶ περιουσίαν καὶ ἀναπαύσεις, ἠκολούθησαν αὐτόν, ἔτοιμοι καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν νὰ θυσιάσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς τῷ ὄντι

ἐπραζαν. Ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς καλεῖ πάντοτε διὰ τῆς Ἐκκλησίας λέγων· «Δεῦτε ὀπίσω μου». Ἄς μὴ κωφεύσωμεν εἰς τὴν θείαν ταύτην κλήσιν· ἀλλὰ μιμούμενοι τὴν προθυμίαν καὶ αὐταπάρνησιν τῶν ἀποστόλων, ἃς ἀκολουθῶμεν πιστῶς τὸν Χριστόν, καὶ ἃς ζῶμεν συμφώνως πρὸς τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολάς καὶ τὰ παραγγέλματα. Οὗτω πράττοντες δυνάμεθα ν' ἀποθῶμεν καὶ ἡμεῖς κήρυκες καὶ ἀπόστολοι τοῦ Εὐαγγελίου, διότι ὅχι μόνον ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ καὶ ὁ χριστιανικὸς βίος καὶ τὸ καλὸν παράδειγμα σπουδαίως συντελοῦσιν εἰς τὴν περαιτέρω ἐξάπλωσιν καὶ κατίσχυσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ.

Κυριακὴ Τρίτη.

(Ματθ. ζ', 22—33).

Εἶπεν ὁ Κύριος· ¹⁾ Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινόν ἐσται. Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίois δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνα-

1) Ὁ λύχνος τοῦ σώματος... Τὸν ὀφθαλμὸν παραβάλλει ἐνταῦθα ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὸν νοῦν καὶ λέγει· ὅτι καθὼς ὅταν ὁ ὀφθαλμός εἶνε ἀπλοῦς, ᾗτοι ὑγιής, ἡ ἐνέργεια τῶν μελῶν τοῦ σώματος τελεῖται κανονικῶς. ὅταν δὲ ὁ ὀφθαλμός εἶνε πονηρὸς, ᾗτοι βεβλαμμένος, ἡ ἐνέργεια τῶν μελῶν τοῦ σώματος προσκόπτει, οὕτω καὶ ὁ νοῦς, ὅταν μὲν εἶνε ὑγιής, ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἔργα καλὰ, ὅταν δὲ διαστραφῇ, ἀποπλανᾷ αὐτὸν εἰς τὸ κακόν.

σθε Θεῷ¹⁾ δουλεύειν καὶ²⁾ μαμμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν·³⁾ Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσῃσθε.⁴⁾ οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι⁵⁾ ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιβάλλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες· Τί φάγωμεν καὶ τί πῖωμεν, ἢ τί περιβαλόμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ⁶⁾ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἷδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασι-

1) Δουλεύειν, μέμφεται τοὺς δούλους τῶν χρημάτων, τοὺς πλεονέκτας.

2) Μαμμωνᾶς, λέξις χαλδαϊκῇ σημαίνουσα πλοῦτον.

3) Μὴ μεριμνᾶτε, μὴ ἀνησυχῇτε περὶ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, διότι τοῦτο ὁθεῖ εἰς τὴν πλεονεξίαν, δεικνύει δὲ ἔλλειψιν πεποιθήσεως εἰς τὴν θεῖαν πρόνοιαν.

4) Οὐχὶ ἡ ψυχὴ . . . ἡ ψυχὴ, ἥτοι ἡ ζωὴ καὶ τὸ σῶμα εἶνε ἀνώτερα τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ἐνδύματος, καὶ πρὸς τοῦτο φέρε· ὡς παράδειγμα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ.

5) Ἐπὶ τὴν ἡλικίαν, ἐπὶ τὴν ζωὴν· ἥτοι ὁ προσηλωμένος εἰς τὰ ὑλικά ἀγαθὰ δὲν θά δυνήθῃ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ πέραν τοῦ ὁρισμένου.

6) Τὰ ἔθνη = οἱ ἐθνικοί, οἱ εἰδωλωλᾶται.

λείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Παρατηρήσεις

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν προτρέπει ἐν τῇ προκειμένῃ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου νὰ διατηρῶμεν ὑγιᾶ τὸν νοῦν καὶ τὴν συνείδησιν ἡμῶν, διότι ὅταν ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις διαστραφῶσιν, ὁ ἄνθρωπος ἀποπλανᾶται εἰς ἔργα σκότους, διαφθείρεται καὶ δυστυχεῖ· ὅταν τὸ νουαντίον ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις ἔχωσιν ὑγιᾶς, τότε ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖται εἰς ἔργα φωτός, ἠθικοποιεῖται καὶ εὐτυχεῖ· ὑγιᾶς δὲ διατηρεῖται ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις ἡμῶν, ὅταν τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου φωτίζῃ τὸν νοῦν καὶ διαθερμαίνῃ τὴν συνείδησιν. Ἐπειτα ἀποτρέπων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς λατρείας τῆς ὕλης, λέγει ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ λατρεύῃ τις τὴν ὕλην, ἥτις εἶνε τὸ ψεῦδος καὶ ἡ κακία, καὶ τὸν Θεόν, ὅστις εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀρετὴ. Ὡς μὴ εἴμεθα, λέγει, προσηλωμένοι εἰς τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, ὅχι μόνον διότι οὕτω παραμελοῦμεν τὰ πνευματικά ἀγαθὰ, ἅτινα εἶνε ἀνώτερα τῶν ὑλικῶν, ἀλλὰ καὶ διότι ἔχοντες ὅλην ἡμῶν τὴν προσοχὴν ἐστραμμένην εἰς τὴν ὕλην, ἐξαρτῶντες ἐξ αὐτῆς πάσας ἡμῶν τὰς ἐλπίδας, δαικνύομεν ἑλλειψιν πεποιθήσεως εἰς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα ἡμῶν. Καὶ πῶς εἶνε δυνατόν νὰ μὴ πιστεύωμεν εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ; Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ νομίζωμεν ὅτι ὁ Θεός, ὅστις φροντίζει περὶ τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ περὶ τῶν κρίνων τοῦ ἀγροῦ, δὲν φροντίζει περὶ τοῦ ἀρίστου τῶν πλασμάτων αὐτοῦ, περὶ τοῦ ἀνθρώπου; Ναί, ἔχομεν καθήκον νὰ ἐργαζώμεθα, ἵνα ἀποκτώμεν τὰ πρὸς συντήρησιν ἀναγκαῖα· ἀλλ' ἂς μὴ λησμονώμεν ὅτι ὑπεράνω τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν ὑπάρχουσι τὰ πνευματικά ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἶνε τόσον ἀνώτερα τῶν ὑλικῶν, ὅσον

τὸ πνεῦμα εἶνε ἀνώτερον τῆς ὕλης. Τὸ δίκαιον, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀρετὴν ἐν γένει ὡς ἐκτιμῶμεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀγαθόν, αὐτὴν ὡς ἐπιδιώκωμεν, αὐτὴν ὡς ἔχωμεν ὁδηγόν ἐν παντὶ ἡμῶν ἔργῳ, καὶ ὁ Θεὸς θὰ εἶνε πάντοτε μεθ' ἡμῶν καὶ θὰ εὐλογῇ τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ θὰ προστατεύῃ ἡμᾶς. Πόσον πολῦτιμος εἶνε εἰς ἡμᾶς ἡ πίστις εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν! Ἐν τῇ εὐτυχίᾳ μᾶς σώζει ἀπὸ τῶν παρεκτροπῶν, ἐν τῇ δυστυχίᾳ μᾶς παρηγορεῖ, ἐν ταῖς δυσχερείαις τοῦ βίου μᾶς ἐνισχύει, μᾶς ὁδηγεῖ δὲ πάντοτε εἰς τὸν Θεόν, ὅστις εἶνε ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας.

Κυριακὴ Ἑνδεκάτη

(Ματθ. ιη' 23—35)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν ¹⁾ παραβολὴν ταύτην· Ὁμοιώθη ἡ βασιλεῖα ²⁾ τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συναῖραι ³⁾ λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναῖρειν, προσηγγέθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης ⁴⁾ μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ

1) Τὴν παραβολὴν ταύτην· παραβολὴ εἶνε ἀλληγορικὴ διήγησις, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον εἶνε εἰλημμένον ἐκ τῆς φύσεως ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Αἱ παραβολαὶ εἶνε ἀπλαῖ καὶ ἀπέρριτοι, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς ἀλήθειαι ὡφελῆ καὶ ἔσοχοι. Ἐν παραβολαῖς ἐλάλει πολλάκις ὁ Ἰησοῦς, διότι ἐλάλει συνήθως πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἤθελεν οὕτω νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ νὰ καθιστᾷ τὰς ἰδέας του σαφεστεράς.

2) Βασιλεὺς ἐνταῦθα εἶνε ὁ Θεός, ὅστις μέλλει νὰ κρίνῃ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἤτοι τοὺς ἀνθρώπους.

3) Συνᾶραι λόγον = νὰ λογαριασθῇ.

4) Μυρίων τάλαντων = δέκα χιλιάδων τάλαντων· τὸ τάλαντον ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἑξ χιλιάδας ἀττικάς δραχμάς.

Κύριος αὐτοῦ ²⁾ παρῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. Περὶ οὖν ὁ δούλος, προσκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον! ¹⁾ ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοὶ ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὥφειλεν αὐτῷ ἑκατόν ³⁾ δηνάρια· καὶ κρατήσας αὐτόν ἐπνιγε, ⁴⁾ λέγων, Ἀπόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις. Περὶ οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτόν, λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν· ἀλλ' ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτόν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ ἐλθόντες διεσάρησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτόν ὁ Κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· Δούλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ σὲ ἠλέησα; Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Κύριος αὐτοῦ, παρέδωκεν αὐτόν τοῖς βασανισταῖς ⁵⁾ ἕως οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

1) Παρῆναι, κατὰ τὸ ἰουδαϊκὸν δίκαιον ὁ δανειστής εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλῇ τὸν ὀφειλέτην καὶ τὴν οἰκογένειάν του, ἂν δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ τὸ ὀφειλόμενον.

2) Μακροθύμησον, ὑπόμεινον, δός μοι καιρὸν, προθεσίμην.

3) Δηνάριον, λατινικὸν νόμισμα ἰσοδυναμοῦν πρὸς δραχμὴν περίπου.

4) Ἐπνιγεν, ἐπίεξεν, ἐστενοχώρει.

5) Βασανισταί, ἤτοι δεσμοφύλακες, οἵτινες ἔμελλον νὰ βασανίσωσιν αὐτόν εἰς τὴν φυλακὴν.

Παρατηρήσεις

Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅτι, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἐν τῇ μακροθυμίᾳ αὐτοῦ συγχωρεῖ ἡμᾶς ἁμαρτάνοντας, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ συγχωρῶμεν τοὺς ἄλλους πταίνοντας πρὸς ἡμᾶς. Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ ἡμᾶς, ὅταν εἰλικρινῶς καὶ ἀπὸ καρδίας μετανοῶμεν, τῆς ἀληθοῦς δὲ μετανοίας βάσις εἶνε ἡ συναισθησις τῶν ἁμαρτημάτων. Πῶς ὅμως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι συναισθανόμεθα τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν καὶ μετανοοῦμεν ἀληθῶς, ὅταν δὲν συγχωρῶμεν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων, ὅταν νομίζωμεν ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἀναμάρτητοι; Ἐν τῇ ἀτελείᾳ ἡμῶν ἁμαρτάνομεν καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν Θεόν, τὰ ἁμαρτήματα δὲ ἡμῶν πρὸς αὐτὸν εἶνε ἀπείρως περισσότερα ἢ τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων πρὸς ἡμᾶς· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἴμεθα ἀνεξίκακοι καὶ ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἄς φεύγωμεν τὴν σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπίαν τοῦ δούλου τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις συλλαβὼν ἔπνιγε τὸν σύνδουλόν του δι' ἐλάχιστον χρέος, ἐνῷ ὁ κύριός του ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν χρέος πολὺ περισσότερον. Ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ, λέγοντες καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν οὐράνιον ἡμῶν πατέρα, « Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, » ἅς μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὑποσχόμεθα νὰ συγχωρῶμεν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων. « Ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν » καὶ ὅτι μόνον οὕτω δεικνύομεν ὅτι συναισθανόμεθα, τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν καὶ εἴμεθα ἄξιοι συγχωρήσεως παρὰ Θεοῦ. Εἶνε ὅλως ἀντιθετὸν πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην νὰ μνησικακῶμεν κατὰ τοῦ πλησίον καὶ νὰ δεικνυόμεθα σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι πρὸς αὐτόν. Ἄς ἐνθυμώμεθα δὲ πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε μὲν μακρόθυμος καὶ εὐσπλαγχνος, ἀλλ' εἶνε καὶ δικαίος, καὶ ὅτι θὰ τιμωρήσῃ ἡμᾶς ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει, ἂν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν δὲν συγχωρῇ ἐκ καρδίας

εἰς τὸν ἀδελφόν του τὰ πταίσματα αὐτοῦ. Ἐχομεν παράδειγμα τέλειον ἀνεξικακίας τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, ὅστις ἀπὸ τοῦ σταυροῦ συνεχώρησε τοὺς σταυρωτάς του εἰπὼν, « Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν. »

Κυριακὴ Δωδεκάτη

(Ματθ. 10' 16—24)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ¹⁾, νεανίσκος τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτῷ, καὶ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; ²⁾ Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός. Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. Λέγει αὐτῷ, Ποίαις; Ὁ δὲ Ἰησοὺς εἶπε, Τὸ Οὐ φονεύσεις· Οὐ μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδομαρτυρήσεις· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τι ἔτι ὑστερῶ; Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρόν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ. Ὁ δὲ Ἰησοὺς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν ³⁾· Εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον

1) Νεανίσκος, ἦτο πλούσιος καὶ ἄρχων.

2) Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός· ὁ Χριστὸς δὲν εἶπεν ἑαυτὸν ἀγαθόν, διότι λαλεῖ ἐν ταῦθα ὡς ἀπλὸς διδάσκαλος τοῦ λαοῦ, περιπλέον δὲ δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους νὰ κατηγορήσωσιν αὐτὸν ὅτι καλεῖ ἑαυτὸν Θεόν.

3) Εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥα-

διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήρουντο σφόδρα λέγοντες· Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.

Παρατηρήσεις.

Ἐν τῇ προκειμένῃ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου μᾶς διδάσκει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅτι διὰ νὰ εἰσελθωμεν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν πρέπει νὰ φυλάττωμεν τὰς θείας ἐντολάς· νὰ μὴ προσβάλλωμεν τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον, ἥτις εἶνε τὸ πολυτιμότερον τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθόν, νὰ σεβώμεθα τὴν οἰκογενειακὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἥτις εἶνε ἡ βάση τῆς εὐτυχίας τοῦ οἴκου· νὰ μὴ προσβάλλωμεν τὴν ξένην περιουσίαν, ἥτις εἶνε ἀναπόφευκτος εἰς πάντα ἄνθρωπον πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν του· νὰ μὴ λέγωμεν ἐναντίον τοῦ πλησίον τὸ ψεῦδος, εἴτε ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, εἴτε ἄλλοι, διότι τὸ ψεῦδος καὶ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς βλάπτει αὐτόν· νὰ σεβώμεθα καὶ νὰ ὑπακούωμεν εἰς τοὺς γονεῖς ἡμῶν, νὰ ἀγαπῶμεν αὐτοὺς κατὰ τὴν εὐγνωμοσύνην, τὴν εὐγνωμοσύνην δὲ ἡμῶν νὰ δεικνύωμεν πρὸς αὐτοὺς μάλιστα ἐν τῇ γῆρατι, ἢ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ πτωχείᾳ· νὰ ἀγαπῶμεν δὲ πάντα ἄνθρωπον ὡς ἑμᾶς αὐτοὺς καὶ νὰ πράττωμεν πᾶν ὅ, τι δυνάμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀλλὰ διὰ νὰ εἰμεθα τέλειοι πρέπει νὰ εἰμεθα ἑτοιμοὶ νὰ ἀρνηθῶμεν τὰ πάντα, νὰ πωλήσωμεν τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν καὶ νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, μιμούμενοι τὸν Χριστόν, ὅστις ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων ἔπαθε καὶ ἀπέθανε. Δὲν εἶνε ὁ

φίλος διελθεῖν . . . = Εὐκολότερον εἶνε νὰ περάσῃ καμῆλος διὰ τρυπήματος βελόνης . . . Εἶνε πᾶσι κοινὴ παροιμία παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις σημαίνουσα τὸ δύσκολον, τὸ ἀδύνατον πράγματός τινος.

πλοῦτος κακόν τι· πόσοι πλούσιοι εἶνε κάλλιστοι ἄνθρωποι! Εἶνε ὅμως ἀγαθόν ἐπικίνδυνον· διότι ὁ πλούσιος εὐκόλως δύναται νὰ ἀφρωσθῇ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ νὰ λατρεύσῃ αὐτόν, καὶ τότε γίνεται ἀλαζών καὶ μάταιος, παραδίδεται εἰς τὰς ὀρέξεις καὶ κακὰς ἐπιθυμίας του, ἀδικεῖ καὶ βλάπτει τοὺς ἄλλους, γίνεται σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος πρὸς τοὺς πάσχοντας, λησμονεῖ καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν, διότι ὅλας τὰς ἐλπίδας του στηρίζει εἰς τὸν πλοῦτον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ὅτι δυσκόλως ὁ πλούσιος εἰσέρχεται εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν. Ὡς ὁ νεανίσκος τοῦ Εὐαγγελίου, ὃς φυλάττωμεν ἐκ νεότητος ἡμῶν τὰς θείας ἐντολάς, ὃς συνειθίζωμεν ἐνωρὶς εἰς αὐτάς, ὃς μὴ εἰμεθα, ὡς ἐκεῖνος, ἀφρωσμένοι εἰς τὸν πλοῦτον, ὃς μὴ ἐξαρθῶμεν ὅλας τὰς ἐλπίδας ἡμῶν ἐκ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἅτινα εἶνε φθαρτὰ καὶ μάταια, ἀλλ' ὃς ἐλπίζωμεν εἰς τὸν Θεόν, διότι μόνος ὁ Θεὸς εἶνε τέλειος, καὶ ὃς σπεύδωμεν πάντοτε νὰ προβαίνωμεν εἰς τὸ καλόν, νὰ τελειοποιούμεθα, καὶ οὕτω θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἰσελθωμεν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ εὐτυχίαν.

Κυριακὴ Δεκάτη Τρίτη

(Ματθ. καὶ 23-24).

Εἶπεν ὁ Κύριος ¹⁾ τὴν παραβολὴν ταύτην· "Ἀνθρώποις τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐρύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμόν

2) Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ οἰκοδεσπότης εἶνε ὁ Θεός, ἀμπελῶν ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός, φραγμός ὁ μωσαϊκὸς νόμος καὶ αἱ τελεταί, δι' ὧν ἐσώζετο ἀπὸ τῶν πλείστων εἰδωλολατρῶν, πύργος ὁ ἐν Ἱερουσαλὺμοις ναός, γεωργοὶ οἱ διδασκαλοὶ καὶ ἄρχοντες τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, δοῦλοι οἱ προφῆται καὶ υἱὸς τοῦ οἰκοδεσπότης ὁ Ἰησοῦς, ὃν ἐν τῇ σκληρότητι αὐτῶν ἀπέκτειναν οἱ Ἰουδαῖοι.

αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὥρξεν ⁴⁾ ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ὠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο ²⁾ αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδημῆσεν. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν δὲ ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. Ὑστερον ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατὰσχόμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτόν, ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς· καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς Γραφαῖς, ³⁾ «Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαῦμαστί ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ;»

Παρατηρήσεις

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ἐλέγχει ὁ Ἰησοῦς τοὺς Ἰου-

4) Ὁρῶεν, ἐσκαψεν.

2) Ἐξέδοτο = ἐμίσησεν.

3) Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν... ὁ λίθος ὁ ἀποδοκίμασθεις καὶ εἰς κεφαλὴν γωνίας γενομένος εἶνε ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον ἀπεδοκίμασαν μὲν καὶ κατεδικάσαν εἰς θάνατον οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ σοφοὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὅστις ἐγένετο ὁ ἀκρογωνιαίος, ὁ θεμέλιος τῆς Ἐκκλησίας λίθος, ὁ ἰδρυτής τῆς θαυμαστῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἥτις περιλαμβάνει ἀνεξαιρέτως πάντας τοὺς λαούς.

μαίους, οἵτινες ἐν τῇ σκληρότητι καὶ ἀχαριστίᾳ αὐτῶν ἐπιδέοντες εἰς τὸ κακὸν παρεβίασαν τὰς θείας ἐντολάς, ἐκακοποίησαν καὶ ἐφόνευσαν τοὺς προφῆτας καὶ διδασκάλους, ἀπέκτειναν δὲ ἐν τέλει καὶ τὸν Μεσσίαν, ἦτοι τὸν Χριστόν. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ ἐξηγητλήθη, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι σκληρῶς ἐτιμωρήθησαν· ἡ πρωτεύουσα καὶ ὁ ναὸς αὐτῶν κατεστράφησαν, αὐτοὶ δὲ κατεδικάσθησαν νὰ πλυνῶνται ἀπάτριδες διεσπαρμένοι πανταχοῦ τῆς γῆς· ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη εἰς τὰ ἔθνη, ἅτινα προθύμως ἀπεδέχθησαν αὐτὸ καὶ ἀπέδωκαν καρποὺς ἀξίους τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐκηρύχθη τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἡμεῖς ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστόν καὶ ἡμεῖς ἀπολαμβάνομεν τῶν ἀγαθῶν τῆς θείας ἡμῶν θρησκείας· δεικνύμεθα ὅμως ἄξιοι τῶν ἀγαθῶν τούτων ; Ἀκολουθοῦμεν τὰ θεῖα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου, ἅτινα κηρύσσονται εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ; Τούναντίον πλείστοι ἐξ ἡμῶν φερόμεθα ἀγνωμόνως πρὸς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, παραβαίνομεν τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολάς, ἀσεβοῦμεν πολλάκις πρὸς τὰς ἀληθείας τῆς πίστεως ἡμῶν, ζῶμεν ὡς νὰ μὴ εἶχ· κηρυχθῇ εἰς ἡμᾶς τὸ Εὐαγγέλιον. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ φοβώμεθα τὴν θείαν τιμωρίαν. Τὸ πάθημα τῶν Ἰουδαίων ἄς χησιμεύσῃ ὡς μάθημα εἰς ἡμᾶς· ἄς μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶνε προσωπολήπτης, ἀλλ' ἐν τῇ θεῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ ἀποδίδει εἰς ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἀς ἐνθυμώμεθα δὲ πάντοτε ὅτι τὴν θείαν τιμωρίαν δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν, ἂν πιστεύωμεν ἀπὸ καρδίας εἰς τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸν ἰδρυτὴν καὶ θεμελιωτὴν τῆς πίστεως ἡμῶν, τὸν Χριστόν, ἂν ἀγαπῶμεν αὐτόν ἐκ ψυχῆς ὡς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην δεικνύομεν τηροῦντες τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολάς.

Κυριακὴ Δεκάτῃ Τετάρτῃ

(Μαθ. κβ'. 2—14).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν ¹⁾ παραβολὴν ταύτην· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἔλθεῖν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἰδοὺ, τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦτοί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα ²⁾, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπηλλοθῆναι, οἱ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, οἱ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ, κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὀργίσθη· καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπερσε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· Ὁ μὲν γάμος ἑτοιμὸς ἐστίν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἔσαν ἄξιοι· πορεύεθε οὖν ³⁾ ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον ⁴⁾, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς

ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ¹⁾ ἐνδυμα γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἐνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφίμωθη. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνους ²⁾· Δῆσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτόν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Παρατηρήσεις.

Καὶ ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δεικνύει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, καίτοι ἐκλήθησαν πρῶτοι ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, δὲν ἐδέχθησαν ὅμως τὴν κλήσιν· καὶ οἱ μὲν ἐπροφασίσθησαν ὅτι ἦσαν ἀπασχολημένοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἄλλοι δὲ ἔπραζαν καὶ τι περισσώτερον, ὕβρισαν καὶ ἐφόνευσαν τοὺς ἀπεσταλμένους. Διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθησαν παραδειγματικῶς οἱ Ἰουδαῖοι καὶ διεσκορπίσθησαν πανταχοῦ τῆς γῆς, ἐκλήθησαν δὲ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον οἱ ἔθνηκοι, οἵτινες ἀθρόοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. Εἶνε διδακτικώτατον τὸ πάθημα τοῦτο τῶν Ἰουδαίων εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς, τοὺς ὁποίους καθ' ἐκάστην καλεῖ ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἐκλήσεως· ἀλλ' ἡμεῖς κωφεύομεν συνήθως εἰς τὴν κλήσιν, περιφρονοῦμεν καὶ περιυβρίζομεν πολλὰκις τὴν θείαν τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίαν, καταπατοῦμεν ἀσυστόλως τὰς θείας τοῦ Σωτῆρος ἐντολὰς, καὶ μυρίας προβάλλομεν προφάσεις πρὸς δικαιολογίαν ἡμῶν. Ἄν μετὰ τὴν ἡμῶν παρουσιαθῇ ὁ Χριστὸς, πόσους θά εὕρῃ μὴ φέροντας ἐνδυμα γάμου, μὴ φέροντας ἐπαξίως τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ, περιορίζοντας ὅλην αὐτῶν τὴν εὐσέβειαν εἰς ἀπλοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους καὶ

1) Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ βασιλεὺς εἶνε ὁ Θεός, γάμος ἡ Ἐκκλησία, ἥτις παραβάλλεται πρὸς γεῦμα, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἡ ἀληθὴς χαρὰ καὶ εὐτυχία, υἱὸς τοῦ βασιλέως εἶνε ὁ Χριστὸς, δούλοι οἱ εἰνε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου ἐν γένει· ὑπὸ τοὺς κεκλημένους δὲ νοοῦνται ἐν πρώτῃς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἰτα πάντες οἱ ἄνθρωποι.

2) Σιτιστὰ τεθυμένα = τὰ θρεπτὰ ἐσφαγμένα.

3) Ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως, νοεῖται ἡ διασπορά τῶν ἐθνῶν (κτ' 13), οἱ ἔθνηκοι ἢ εἰδωλολάτραι.

4) Πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς, πάντας ἀδιακρίτως.

1) Ἐνδυμα γάμου, καθαρὸν ἐνδυμα· νοεῖται ὁ χριστιανικὸς βίος, ἡ ἀρετή.

2) Διακόνους = ἀγγέλους.

σύμβολα ; πόσους θὰ ἴδῃ ὅτι ἐδέχθησαν μὲν τὴν κλήσιν καὶ ἔβαπτίσθησαν εἰς Χριστόν, ἀλλὰ δὲν ζῶσι βίον χριστιανικόν, ὅτι πολλοὶ εἶνε οἱ κλητοί, ἀλλ' ὀλίγοι οἱ ἐκλεκτοί; Ἡ τιμωρία ἐπίκειται καὶ καθ' ἡμῶν. Καὶ ἡμεῖς θὰ κριθώμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἂν ἐμμένωμεν εἰς τὸ κακόν, ὡς οἱ Ἰουδαῖοι, ἂν μεταχειριζώμεθα πολλάκις προφάσεις διαφόρους διὰ νὰ δικαιολογώμεθα ὅτι παραμελοῦμεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν, τότε καὶ ἡμεῖς θὰ τιμωρηθώμεν ἀφεύκτως, διότι ὁ Θεὸς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ του θ' ἀποδώσῃ εἰς ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἄς φροντίζωμεν λοιπὸν ν' ἀναδειχθώμεν ἀληθεῖς χριστιανοί, καὶ νὰ καταταχθώμεν μετὰ τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους τόσον ὠραῖα ὀνομάζει ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ὁ Χριστὸς ἐκλεκτοὺς.

Κυριακὴ Δεκάτῃ Πέμπτῃ

(Ματθ. κβ', 35—46).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ¹⁾ νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· Διδάσκαλε, ²⁾ ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολὴ. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμονται. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί

δοκεῖ ὑμῖν περὶ τοῦ Χριστοῦ ; τίνας υἱὸς ἐστὶ ; Λέγουσιν αὐτῷ· Τοῦ Δαβὶδ. Λέγει αὐτοῖς· ¹⁾ Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου ; Εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ ; Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Παρατηρήσεις

Ἐν τῇ προκειμένῃ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου ὁ Σωτὴρ ἡμῶν μᾶς διδάσκει ὅτι δύο εἶνε αἱ ἐντολαί, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸν ἠθικὸν νόμον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ ὀφείλομεν νὰ κανονίζωμεν πάσας τὰς πράξεις ἡμῶν. Καὶ αἱ ἐντολαὶ αὗται εἶνε ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Ὅταν ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, θὰ εἴμεθα ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα, θὰ λατρεύωμεν αὐτὸν εἰλικρινῶς καὶ δι' ἔργων ἀγαθῶν, θὰ δοξολογῶμεν τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν παντοδυναμίαν αὐτοῦ, θὰ μεταχειριζώμεθα εὐλαῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θὰ εὐχαριστῶμεν αὐτὸν ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, θὰ ἐλπίζωμεν εἰς αὐτὸν ἐν τῇ δυστυχίᾳ, θὰ παρηγορούμεθα εἰς τὰς θλίψεις, θὰ ἐνισχυώμεθα εἰς τὰς δυσχερείας τοῦ βίου, θὰ παλαίωμεν νικηφόρως κατὰ τοῦ κακοῦ, θὰ πρᾶττωμεν τὸ

1) Νομικός τις, διδάσκαλος τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου.

2) Ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ. Οἱ Ἰουδαῖοι διήρουν τὰς ἐντολάς τοῦ νόμου εἰς μεγάλας καὶ μικράς, διεφώνουν δὲ ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν αὐτῶν, διὰ τοῦτο ὁ νομικὸς ἐρωτᾷ τὸν Ἰησοῦν, ἵνα ἀπαντήσῃ κατὰ τὸν τρόπον προσκρούοντα εἰς τὰς ἰδέας τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν μερίδων.

1) Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι . . . Ὁ Χριστὸς ἠρώτησε τοὺς Φαρισαίους περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ· οἱ Φαρισαῖοι εἶπον ὅτι ὁ Χριστὸς εἶνε υἱὸς, ἀπόγονος καὶ διάδοχος τοῦ Δαυὶδ, κατώτερος δηλαδὴ τοῦ Δαυὶδ, ἀπλοῦς ἄνθρωπος, ἐνῷ ὁ Χριστὸς δεικνύει ὅτι ὁ Δαβὶδ ἐν πνεύματι, δηλαδὴ κατὰ θεῖαν ἔμπνευσιν, ὡς προφῆτης, καλεῖ τὸν Χριστὸν Κύριον, ἥτοι υἱὸν Θεοῦ. Οὕτω ὁ Ἰησοῦς ἤλεγξε τὴν ἄνοιαν τῶν Φαρισαίων.

ἀγαθόν. Ὅταν δὲ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν ὡς ἡμᾶς αὐτοὺς, ὡς πλάσμα καὶ τέκνον τοῦ αὐτοῦ οὐρανοῦ πατρὸς, ὡς ἀδελφόν, τότε δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν κακὸν τι πρὸς αὐτόν, δὲν δυνάμεθα νὰ προσβάλωμεν τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν, αὐτοῦ, δὲν δυνάμεθα νὰ ψευδομαρτυρησώμεν κατ' αὐτόν ἢ νὰ ἐπιθυμήσωμεν ὅ,τι ἀνήκει εἰς αὐτόν· τοῦναντίον θὰ πράξωμεν πρὸς αὐτόν ὅ,τι δυνάμεθα καλόν καὶ ὠφέλιμον. Ὅταν δὲ ἀγαπῶμεν πάντα ἄνθρωπον ἐν γένει, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἀγαπῶμεν τοὺς γονεῖς ἡμῶν, οἵτινες μετὰ Θεόν εἶνε οἱ μέγιστοι ἡμῶν εὐεργέται ἐπὶ τῆς γῆς; Καὶ οὕτω ἀγαπῶντες τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον ἐκπληροῦμεν τῷ ὄντι ὅλον τὸν νόμον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Χριστὸς ὅτι ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται. Διὰ τοῦτο λέγει ἀλλαχού τὸ Εὐαγγέλιον ὅτι ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· ὅτι πληρωμα νόμου ἡ ἀγάπη (Ῥωμ. ιγ' 10). Πόσον εὐτυχεῖς θὰ ἦσαν οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν ἐπεκράτουσαν πανταχοῦ αἱ δύο αὗται ἐντολαί! Πᾶν κακὸν καὶ ἄδικον θὰ ἐξηφανίζετο ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν, ἡ χαρὰ δὲ καὶ ἡ εὐτυχία θὰ ἐξηπλοῦτο ἐν πάσῃ κοινῳνίᾳ, καὶ ἡ ἀνθρωπότης πᾶσα θὰ μεταβάλετο εἰς μίαν μεγάλην οἰκογένειαν. Πόσον θεὸς ἀποδεικνύεται τῷ ὄντι ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅτι διὰ δύο τέσων συντόμων καὶ σαφῶν ἐντολῶν κατέστησε τοὺς ἀνθρώπους ἱκανοὺς νὰ ἐκπληρώσωσι τὸν προορισμὸν των καὶ νὰ εὕρωσι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν εὐτυχίαν!

Κυριακῇ Δεκάτῃ Ἑκτῇ

(Ματθ. κε' 14—30),

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν ¹⁾ παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις

Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ἄνθρωπος ἀποδημῶν εἶνε ὁ Θεός, δοῦλοι εἶνε οἱ ἄνθρωποι, ὑπάρχοντα εἶνε τὰ διάφορα ἀγαθὰ.

ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ υπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ὧς μὲν ἔδωκε πέντε ¹⁾ τάλαντα, ὧς δὲ δύο, ὧς δὲ ἓν, ἐκάστω ²⁾ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεθόμηνεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, ἐργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα· ὁσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδισε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο· ὁ δὲ λαβὼν τὸ ἓν, ἀπελθὼν ὠρυξεν ἐν τῇ γῇ καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, εἰπὼν· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν ³⁾ χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε, ἄλλα δύο, τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς, εἶπε· Κύριε, ἔργων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας, καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ, ἴδε, ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ

1) Τάλαντα, εἶνε τὰ πνευματικὰ δῶρα καὶ ἀγαθὰ τοῦ ἀνθρώπου.

2) Κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, κατὰ τὴν ἰδιοφυίαν καὶ ἱκανότητα ἐκάστω.

3) Χαρὰν τοῦ κυρίου σου, οὕτως ὀνομάζεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἡ ἀληθὴς χαρὰ καὶ εὐτυχία.

ἀργυρίον μου τοῖς τραπέζιται· καὶ ἐλθὼν ἐγώ, ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα ¹⁾. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος· τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν, ἀκούετω.

Παρατηρήσεις.

Διὰ τῆς προκειμένης παραβολῆς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι ὀφείλομεν νὰ διαχειρίζομεθα πιστῶς καὶ νὰ ἀναπτύσσωμεν ἐπ' ἀγαθῶ καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων τὰ τάλαντα ἧτοι τὰ δῶρα, τὰς δυνάμεις καὶ τὰ ἀγαθὰ, εἴτε πνευματικά, εἴτε ἡθικά, εἴτε ὕλικά, τὰ ὁποῖα λαμβάνομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, διότι, ἂν δὲν ἀναπτύσσωμεν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, οὐδεμία πρόοδος εἶνε δυνατή, ὁ προορισμὸς ἡμῶν δὲν ἐκπληροῦται. Ἰδοὺ διατί ὁ Θεὸς μέλλει νὰ ζητήσῃ παρ' ἡμῶν λόγον τῆς χρήσεως τῶν ἀγαθῶν τούτων. Τὰ ἀγαθὰ ἢ δῶρα τοῦ Θεοῦ εἶνε διάφορα παρὰ τοῖς διαφόροις ἀνθρώποις, δίδονται ἀναλόγως τῆς ιδιοφυΐας καὶ ἱκανότητος ἐκάστου. Πᾶς ἄνθρωπος δὲν ἐπλάσθη διὰ πᾶν ἔργον· ὁ μὲν εἶνε ἱκανὸς διὰ τοῦτο, ὁ δὲ δι' ἐκεῖνο· καὶ οὕτω διὰ τῆς ἀνισότητος ταύτης τῶν ἀγαθῶν, πληροῦνται ὅλοι οἱ κοινωνικαὶ ἀνάγκαι, προάγεται δὲ καὶ εὐημερεῖ ἡ κοινωνία. Ἀλλὰ καίτοι τὰ ἀγαθὰ δίδονται ἀνίσως, ἡ ἀμοιβὴ ὅμως εἶνε ἡ αὐτή· διότι ὁ Θεὸς ἀνταμείβει ἀποβλέπων οὐχὶ εἰς τὰ

1) Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται... ἧτοι ὁ χρησιμοποιοῦν τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, ἀναπτύσσει καὶ πολλαπλασιάζει αὐτά· ὁ δὲ μὴ χρησιμοποιοῦν αὐτά, ἀποβάλλει σὺν τῷ χρόνῳ καὶ στερεῖται καὶ τὸ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον ἔλαβε.

πολλὰ ἢ ὀλίγα ἀγαθὰ, ἀλλ' εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ὁ ἀπλοῦς ἐργάτης ὁ ἐκπληρῶν τὸ καθήκον αὐτοῦ πιστῶς εἶνε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀνώτερος ἐκείνου, ὅστις ἔχει μὲν δῶρα ἔκτατα καὶ ἀγαθὰ, ἀλλὰ δὲν κάμνει καλὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ἡ πτωχὴ χήρα, ἥτις ἔρριψεν ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς δύο λεπτά εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ, εἶνε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀνωτέρα τῶν πλουσίων, οἵτινες ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῶν ἔρριψαν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ περισσώτερα. Τὴν ἰδίαν ἀμοιβὴν λαμβάνει παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ λαθὼν καὶ πολλαπλασιάσας τὰ πέντε τάλαντα, καὶ ὁ λαθὼν καὶ πολλαπλασιάσας τὰ δύο τάλαντα. Ὁ δὲ λαθὼν τὸ ἐν τάλαντον τιμωρεῖται ὅχι διότι ἔλαβεν ὀλίγα, ἀλλὰ διότι ἐδείχθη πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς δὲν τὸ ἐπολλαπλασίασεν. Ἀλήθεια διδασκτικωτάτη εἰς ἡμᾶς· διότι μᾶς διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα εὐχαριστημένοι, εἴτε πολλὰ εἴτε ὀλίγα ἀγαθὰ ἔλαβόμεν, νὰ θεωρῶμεν δὲ ὡς καθήκον ἱερὸν νὰ καλλιεργῶμεν καὶ πολλαπλασιάζωμεν αὐτὰ πρὸς τὴν ὠφέλειαν καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων. Ὅταν οὕτω πράττωμεν, θὰ εἴμεθα πάντοτε χρήσιμοι καὶ ὠφελιμοὶ εἰς ἀλλήλους· ὁ ἔχων πολλὰ ἀγαθὰ δὲν θὰ περιφρονῇ τὸν ἔχοντα ὀλίγα καὶ δὲν θὰ εἶνε ἀδιάφορος πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ ἔχων ὀλίγα δὲν θὰ φθονῇ τὸν ἔχοντα πολλὰ, ἀλλὰ θὰ τιμᾷ αὐτόν καὶ θὰ εὐγνωμονῇ πρὸς αὐτόν. Καὶ οὕτω ἕκαστος θὰ ἐκπληροῖ πιστῶς τὸ καθήκον αὐτοῦ ὅπου καὶ ἂν ἐτάχθῃ, ἡ κοινωνία θὰ προάγεται καὶ θὰ εὐημερῇ, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ γίνηται ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ εἴτε πέντε, εἴτε δύο, εἴτε ἐν τάλαντον ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος, θὰ καταστῇ ἄξιος ν' ἀκούσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει ὡς ὁ πιστὸς δοῦλος· Εὐγε, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἰς ὀλίγα ἐδείχθης πιστός· εἰς πολλὰ θὰ σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

Κυριακῇ Δεκάτῃ Ἑβδομῇ
(Ματθ. ιε' 21—28).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη ¹⁾ Τύρου καὶ Σιδῶνος. Καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ²⁾ Χαναναία, ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξεληθούσα, ἐκράγασεν αὐτῷ, λέγουσα· Ἐλέησόν με, Κύριε, ³⁾ Ὡς Δαυὶδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτόν, λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπίσθεν ἡμῶν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην εἰμὴ εἰς τὰ ⁴⁾ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοί. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον ⁵⁾ τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν ⁶⁾ τοῖς κυναρίοις. Ἡ δὲ εἶπε ⁷⁾· Ναί, Κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιγίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν

1) Τύρος καὶ Σιδῶν, πόλεις ἐπίσημοι τῆς Φοινίκης κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πορτείαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

2) Χαναναία, οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων ἐκαλοῦντο ἑκπαλαὶ Χαναναῖοι, εἴτα Συροφοίνικες καὶ ἐν τέλει ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐπειδὴ κατέφθικαν ἐκεῖ Ἕλληνες, ὀνομάσθησαν πάντες οἱ κάτοικοι Ἕλληνες.

3) Ὡς Δαυὶδ, καλεῖ οὕτω ὡς τὸν προσδοκώμενον Μεσσίαν, διότι ὁ Μεσσίας ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαυὶδ.

4) Πρόβατα ἀπολωλότα, οὕτω καλεῖ ὁ Ἰησοῦς τοὺς Ἰουδαίους, διότι οἱ διδάσκαλοι τῶν ἐγκατέλιπον αὐτοὺς, διαστρέψαντες τὴν θρησκείαν καὶ τὸν νόμον.

5) Τῶν τέκνων = τῶν Ἰουδαίων.

6) Τοῖς κυναρίοις = τοῖς ἐθνικοῖς· προσωπικὴ ἀποστολὴ τοῦ Ἰησοῦ ἤτο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες, εἶχον τὰς περὶ Μεσσίου προφητείας καὶ ἦσαν «καταλλήλοτεροι νὰ δεχθῶσι καὶ διαδώσῃσι τὸ Εὐαγγέλιον. Τὸ ἔργον ὁμοῦ καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν πρωτοεισμένα διὰ πάντα τὰ ἔθνη.

7) Ναί, Κύριε· δεικνύεται ἡ μεγάλη πίστις τῆς Χαναναίας.

Ἰησοῦς τετρασούσας

κυρίων αὐτῶν. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῇ. Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Ἰαροατηροῦσε

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν φεύγων τὴν ὁργὴν καὶ τὸ μῖσος τῶν Φαρισαίων, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀποστομῶσει, κατέλιπεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν Παλαιστίνην καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Φοινίκην· καὶ ἔδειξεν οὕτω, ὅτι καὶ ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ ἀιπώμεθα ἀκαίρως καὶ ἀπερισκέπτως εἰς τὸν κίνδυνον, ἀλλ' ὅταν ἐπιστῇ ἡ καταλλήλος στιγμή, ὅταν πρόκηται νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν ἢ νὰ ἐκπληρώσωμεν ἱερὰν τινα ἀποστολήν, τότε νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι τὰ πάντα νὰ ὑπομείνωμεν καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὡς ἐπράξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ὁ Ἰησοῦς κατ' ἐπανάληψιν ἀπέκρουσε τὴν παράκλησιν τῆς Χαναναίας, ἵνα οὕτω δοκιμασθῇ ἡ πίστις αὐτῆς, ἵδωσι δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ του, ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς ὑπάρχει πίστις ἀνωτέρα τῆς τῶν Ἰουδαίων. Καὶ τοιαύτην πίστιν ἔδειξε πράγματι ἡ Χαναναία. Δὲν ἀπέκαμε παρακαλοῦσα, δὲν δυσηρεστήθη ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ Ἰησοῦ, δὲν ὀργίσθη, ὅταν ὁ Σωτὴρ κατέταξεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν κυναρίων· ἀλλ' ἐμμένει εἰς τὴν πίστιν αὐτῆς, ἐξακολουθεῖ νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν Ἰησοῦν νὰ θεραπεύσῃ τὴν θυγάτηρα της, καὶ πληροῦται ἐν τέλει ὁ πόθος αὐτῆς, διότι ἔδειξε μεγάλην πίστιν. «Ὡ γύναι, λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις». Τοιαύτη πρέπει νὰ εἴναι ἡ πίστις τοῦ χριστιανοῦ. Ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ δεικνύῃ πίστιν σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον, καὶ ὅταν δυστυχήματα ἐπέρχωνται κατ' αὐτοῦ καὶ ἐμπόδια μεγάλα ἔχῃ νὰ ὑπερνικήσῃ καὶ διωγμοὺς καὶ στενοχωρίας νὰ ὑποστῇ, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον νὰ ὑπομείνῃ ὑπὲρ τῆς πίστεώς του. Τοιαύτη πίστις εἶνε ἀληθὴς καὶ διὰ τοιαύτης πί-

στεως κατορθούνται ἀληθῶς μεγάλα καὶ ἑκτακτα. Ἐν τέλει ὁ Ἰησοῦς, ὅστις ἦτο ὁλος ἀγάπη καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τοῦ κόσμου, ἔδειξεν ἰδιαιτέραν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, πρὸς τοὺς συμπολίτας του. Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη οὐδὲν εὐγενές αἶσθημα καταπνίγει, τουναντίον μάλιστα ἀνυψοῦν ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἐξευγενίζει· ὀφείλομεν ν' ἀγαπῶμεν πάντα ἄνθρωπον ἀνεξαίρετως, διότι εἶνε πλάσμα καὶ τέκνον τοῦ αὐτοῦ Δημιουργοῦ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ὀφείλομεν ν' ἀγαπῶμεν ἐκείνους, μετὰ τῶν ὁποίων συνδεόμεθα διὰ δεσμῶν στενοτέρων, γονεῖς, τέκνα, συγγενεῖς, φίλους καὶ πατρίδα. Τοῦτο ἐπεσφράγισεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ παραδείγματος.

Γ'.

Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον.

Κυριακῇ Πρώτῃ

(Λουκ. ε'. 1—11)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐστὼς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, εἶδε δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἄλιεῖς, ἀποθάντες ἀπ' αὐτῶν, ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. Ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτόν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν¹⁾ ὀλίγον· καὶ καθίσας, ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα· Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν²⁾ εἰς ἄγρην. Καὶ ἀποκριθεὶς

1) Ἐπαναγαγεῖν = νὰ ἀπομακρύνῃ.

2) Εἰς ἄγρην, διὰ νὰ ἄγρῃ σιτή.

Σίμων, εἶπεν αὐτῷ¹⁾· Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιᾶσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματι σου χαλάσω τὸ δίκτυον. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες, συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολὺ· διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν. Καὶ κατένευσαν τοῖς²⁾ μετόχοις, τοῖς ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων Πέτρος προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ, λέγων³⁾· Ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε. Θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτόν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων, ἧ συνέλαβον· ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ (ζωγρῶν⁴⁾). Καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Παρατηρήσεις.

Ὡς κύριον τοῦ βίου του μέλημα εἶχεν ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ διδάσκῃ πανταχοῦ τὸ Εὐαγγέλιον· καὶ ἐν τῷ ναφ καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ ἐν ταῖς κόμαις καὶ ταῖς πόλεσιν ἐδίδασκε πάντοτε τὸν λαόν, ὅστις μετὰ χαρᾶς προσήρχοντο πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Καὶ ἡμεῖς μετὰ προθυμίας

1) Ἐπιστάτα = διδάσκαλε, ἀντὶ τούτου μεταχειρίζονται οἱ λοιποὶ Εὐαγγελισταὶ τὴν λέξιν Ραββί.

2) Μετόχοις = συντρόφοις· κατωτέρω τοὺς μετόχους λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς κοινωνοὺς· ἦσαν δὲ οἱ μέτχοι ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης.

3) Ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ = ἀπομακρύνθητι ἀπ' ἐμοῦ· διότι εἰμαι ἀνάξιος νὰ ἵσταμαι ἐνώπιόν σου.

4) Ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν, θὰ ἔχῃς ὡς ἔργον νὰ κηρύττῃς τὸ Εὐαγγέλιον, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ ἄνθρωποι σώνται.

βοηθείας. Ὡστε ὄχι μόνον ἐκπληροῦται διὰ τοῦ παραγγέλματος τούτου ὁ ἡθικός νόμος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθές συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου ἐξασφαλίζεται· τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν τὴν ὕλικήν εἶνε ὠφέλιμος καὶ πολὺτιμος εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἄν λοιπὸν ἐπιθυμοῦμεν τὸ ἀληθές ἡμῶν συμφέρον, ἃς πράττομεν πάντοτε εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι εἰς ἡμᾶς. Οὐδένα ἃς ἀδικῶμεν ἢ βλάπτωμεν, πάντα δὲ δυστυχοῦντα ἃς βοηθῶμεν προθύμως ἐφ' ὅσον δυνάμεθα. Ἄν οὕτω πράττωμεν, τότε θὰ νοήσωμεν ὅτι δυνατὴ εἶνε εἰς ἡμᾶς καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπη, τὴν ὅποιαν συνιστᾷ εἰς ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· διότι καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς βλάπτωσι, τούναντίον ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς ὠφελῶσιν, εἰ δυνατόν· τὸ αὐτὸ λοιπὸν ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν καὶ ἡμεῖς. Ἐπειτα δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι, ἂν ἀγαπῶμεν μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ἡμᾶς, καὶ εὐεργετῶμεν μόνον τοὺς εὐεργετοῦντας ἡμᾶς, τότε ἡ ἀγάπη ἡμῶν δὲν εἶνε ἀληθής, δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν, διότι, ὡς ὠραιότατα λέγει ὁ Σωτὴρ, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ οἱ διεσθαρμένοι ἀγαπῶσι τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς καὶ εὐεργετοῦσιν ἐκεῖνους, παρὰ τῶν ὁποίων ἐλπίζουσι νὰ εὐεργετηθῶσι. Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονῶμεν ὅτι καὶ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν δὲν παύει νὰ εἶνε ἄνθρωπος, ἥτοι ἀδελφός ἡμῶν· ὅτι ἀγαπῶντες τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἀφοπλιζόμεν αὐτοὺς καὶ τοὺς κάμνομεν ἡμερωτέρους πρὸς ἡμᾶς· ὅτι προλαμβάνομεν τὰς ἀντεκδικήσεις, ὅτι μιμούμεθα τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, ὅστις ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἠῤῃχετο ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν του, καὶ ὅτι ἐκπληροῦμεν τὸν προορισμὸν ἡμῶν, γινόμεθα ἀληθῆ τέκνα τοῦ Θεοῦ, υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου, ὅστις εἶνε ἀγαθὸς καὶ εὐσπλαγχνος πρὸς τοὺς ἀχαρίστους καὶ κακοὺς, ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

Κυριακὴ Τετάρτη

(Λουκ. η' 5—15)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ¹⁾ Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπεσε ²⁾ παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ³⁾ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αὐτῶν ἀκάνθαι ἀπέπνιξαν αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα· Ἐπρώτουν δὲ αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη; Ὁ δὲ εἶπεν· ⁴⁾ Ὑμῖν δίδεται γινῶναι ⁵⁾ τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ συνῶσιν. ⁶⁾ Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολὴ· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούοντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἳ, ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὐ-

1) Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ σπορεύς εἶνε ὁ Χριστὸς· σπόρος ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου, γῆ οἱ ἄνθρωποι.

2) Παρὰ τὴν ὁδόν, εἰς γῆν ἀκαλλιέργητον καὶ σκληράν.

3) Ἐπὶ τὴν πέτραν, εἰς μέρος πετρώδες.

4) Ὑμῖν δίδεται... αἰεὶ οἱ μαθηταὶ μου δύνασθε νὰ ἐννοῇτε ἄνευ παραβολῶν τὴν διδασκαλίαν μου, οἱ ἄλλοι ὁμῶς δὲν δύνανται, καὶ διὰ τοῦτο λαλῶ διὰ παραβολῶν πρὸς αὐτοὺς.

5) Μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, εἶνε αἱ ἀποκρυμμέναι, διὰ δὲ τοῦ Εὐαγγελίου ἀποκαλυφθεῖσαι ἀληθείαι· ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐν γένει.

6) Ἔστι δ' αὕτη ἡ παραβολή, αὕτη εἶνε ἡ ἔννοια τῆς παραβολῆς.

τοι ρίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ 1) πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούοντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται 2) καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. Ταῦτα λέγων, ἐφώνει 3). Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν, ἀκούετω.

Παρατηρήσεις

Ἐν τῇ προκειμένη παραβολῇ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν παραβάλλει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πρὸς σπῆρον καὶ λέγει ὅτι καθὼς ὁ σπῆρος, ριπτόμενος εἰς τὴν γῆν, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ φέρῃ καρπὸν, οὕτω καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν δύναμιν, ριπτόμενος εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, νὰ φέρῃ καρπὸν, νὰ ὁδηγῇ εἰς ἔργα καλὰ· ἀλλὰ καθὼς ὁ σπῆρος τότε βλαστάνει καὶ καρποφορεῖ, ὅταν ἡ γῆ, εἰς ἣν ρίπτεται, εἴναι ἀγαθή, οὕτω καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τότε φέρει καρποὺς καλοὺς, ὅταν αἱ καρδίαι, εἰς τὰς ὁποίας ρίπτεται, εἴναι ἀγαθαί, δέχονται αὐτὸν μετ' ἀγαθῆς διαθέσεως. Τὰ ἀποτελέσματα λοιπὸν τοῦ θείου λόγου εἴναι διάφορα ἀναλόγως τῶν διαφόρων διαθέσεων τῶν ἀκούοντων αὐτόν. Οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἀκούουσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐδამῶς δέχονται αὐτόν, διότι ἡ κακία καὶ τὰ πάθη ἀπεσκήρουναν τὴν καρδίαν αὐτῶν· οἱ δὲ ἀκούουσι μὲν τὸν θεῖον λόγον καὶ δέχονται αὐτόν μετὰ χαρᾶς, ἀλλὰ δὲν ρίπτει βαθείας ρίζας εἰς τὰς καρδίας των· καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἐλάχιστος πειρασμός, ἡ ἐλα-

χίστη δοκιμασία καταστρέφει τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ καθίστα αὐτὸν ἄκαρπον. Ἄλλοι ἀκούουσι τὸν θεῖον λόγον, ἀλλ' αἱ ὕλκαι φροντίδες καὶ αἱ ἀπολαύσεις, εἰς τὰς ὁποίας εἴνε παραδεδομένοι, καταπνίγουσι τὸν θεῖον λόγον καὶ δὲν ἀφῆνουςιν αὐτόν νὰ καρποφορήσῃ. Μόνον οἱ ἀκούοντες τὸν θεῖον λόγον ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ κατέχουσιν αὐτόν καὶ φέρουσι καρποὺς πολλοὺς καὶ ἀναδεικνύονται ἀληθεῖς χριστιανοί. Εὐνόητον εἴνε ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἠθέλησε διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης νὰ δεῖξῃ ὅτι, ἂν δὲν καρποφορῇ πάντοτε ὁ θεὸς λόγος, τὴν εὐθύνην φέρομεν ἡμεῖς, διότι δὲν ἀκούομεν αὐτόν μετ' ἀγαθῆς διαθέσεως, ὅτι ὡς ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ ὀφείλομεν νὰ φροντίζωμεν ὅσον τὸ δυνατόν νὰ μιμώμεθα ἐκείνους, οἵτινες ὁμοιάζουσι τὴν ἀγαθὴν γῆν, καὶ νὰ ζῶμεν συμφώνως πρὸς τὰ θεῖα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου, εἴτε ἐν νουῖς, εἴτε ἀλλαχοῦ ἀκούομεν αὐτά.

✕ Κυριακὴ Πέμπτη.

(Λουκ. ις', 49—31).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ἀνθρωπὸς τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐναδιδύσκετο 1) πορφύραν καὶ 2) βύσσον, εὐφροσυνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δὲ τις ἦν, ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἠλωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χαρτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἑλκῆ αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτόν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων 3) εἰς τὸν κόλπον τοῦ

1) Πορφύραν, μάλλινα ἐνδύματα κεχρωματισμένα διὰ πολυτίμου πορφυροῦ χρώματος· ἔφερον αὐτὰ ὡς ἐξωτερικὴν στολὴν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ εὐγενεῖς.

2) Βύσσον, λεπτά, ἐκ λευκοῦ μαλλίου πολύτιμα ἐνδύματα. ἅτινα ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἐνδύματα ἐσωτερικά.

3) Εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ, εἰς τὴν αἰώνιον εὐτυχίαν.

1) Πρὸς καιρὸν, δι' ὀλίγον χρόνον.

2) Οὐ τελεσφοροῦσι, δὲν καρποφοροῦσιν.

3) Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκούετω, εἴνε φράσις, διὰ τῆς ὁποίας ὁ διδάσκων θέλει νὰ διεγερῇ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκρατῶν του.

Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ¹⁾ ἐν βασάνοις, ὅρα τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὅτε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξύ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνανται, μηδὲ οἱ ἐκείθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δὲ· Ἐρωτῶ οὖν σε πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· Ἐχουσι Μωσέας καὶ τοὺς προφῆτας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, Πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανόησουσιν· Εἶπε δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθίσονται.

Παρατηρήσεις.

Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν καταδικάζει τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ τὴν κακὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Ὁ πλούσιος τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου ζῇ παραδεδομένος εἰς τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις καὶ εἰς τὴν πολυτέλειαν. Δὲν σκέπτεται, ἂν ὑπάρχῃ Θεός, ὅστις θὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ λόγον διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ πλοῦτου, τὸν ὅποιον εἰς αὐτὸν ἔδωκε. Δὲν συγκινεῖ αὐτὸν ἡ θέα τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου· αἱ ὑλικαὶ ἀπο-

1) Ἐν βασάνοις, ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ, διὰ τούτων δηλοῦται μεταφορικῶς ἡ τιμωρία τοῦ πλουτοῦ.

λαύσεις ἀπεσκήρυναν τὴν καρδίαν του πρὸς τοὺς δυστυχεῖς. Ἰδοὺ διατὶ τιμωρεῖται μετὰ θάνατον. Δὲν τιμωρεῖται, διότι ἦτο πλούσιος· ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι κακόν· ἀλλὰ διότι ἐλησμόνησε καὶ τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον του, μετεχειρίσθη τὸν πλοῦτον μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχὸς Λάζαρος ἀνταμειβεταὶ μετὰ θάνατον, ὅχι διότι ἦτο πτωχός· ἡ πτωχεία δὲν εἶναι ἀρετὴ· ἀλλὰ διότι ὑπέμεινε ἀγογγύστως τὴν πτωχείαν, καὶ ὑπετάσσετο ἐν ὑπομονῇ εἰς τὸ θεῖον θέλημα. Ἄς διδαχθῶμεν ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης οἱ μὲν πλούσιοι, ὅτι τὸν πλοῦτον αὐτῶν ὀφείλουσιν εἰς τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, εἰς τὸν Θεόν, καὶ πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦσιν αὐτὸν καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς· οἱ δὲ πτωχοί, ὅτι τὴν πτωχείαν των πρέπει νὰ ὑποφέρωσιν ἀγογγύστως μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Θεὸς οὐδένα ἐγκαταλείπει εἰς τὴν τύχην του. Ἄς μὴ λησμονῶσι δὲ καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πτωχοὶ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος καὶ ὅτι ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει δὲν θὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλ' εἰς τὰς διαθέσεις τῆς καρδίας, εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Ἄς ἐνθυμώμεθα δὲ πάντοτε ὅτι ἡ ἀγία Γραφὴ εἶναι τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο βιβλίον, ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχονται αἱ θεαὶ ἐκεῖναι ἀλήθειαι, αἵτινες εἰς μὲν τοὺς πλουσίους δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσι φιλόανθρωπα καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα πρὸς τὸν πλησίον, εἰς δὲ τοὺς πτωχοὺς ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν, καὶ πάντας ἀνεξαιρέτως νὰ καταστήσῃ ἀξιόους τῆς μελλούσης εὐτυχίας.

Κυριακὴ Ὁγδόη.

(Λουκ. ι. 27—36).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, 2)

1) Νομικός, διδάσκαλος τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου.

2) Πειράζων, δὲν ἠρώτησεν ἐπιθυμῶν νὰ διδαχθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ πειράξῃ τὸν Ἰησοῦν, νὰ δείξῃ δηλαδὴ ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἢ ἀγνοεῖ τὸν νόμον ἢ ἀντέ-φασκε πρὸς αὐτόν.